

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI**

**YETİŞKİNLERDE AYRILIK SONRASI GÖRÜLEN AYRILMA KAYGISIYLA
NARSİSİZM VE BAĞLANMA STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gamze Naz KÜÇÜKASLAN

**Lefkoşa
Ocak, 2023**

**Gamze Naz
KÜÇÜKASLAN**

**YETİŞKİNLERDE AYRILIK SONRASI
GÖRÜLEN AYRILMA KAYGISIYLA
NARSİSİZM VE BAĞLANMA
STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

2023

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

YETİŞKİNLERDE AYRILIK SONRASI GÖRÜLEN AYRILMA KAYGISIYLA
NARSİSİZM VE BAĞLANMA STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gamze Naz KÜÇÜKASLAN

Tez Danışmanı
Doç.Dr. Ezgi ULU

Lefkoşa
Ocak, 2023

Onay

Gamze Naz KÜÇÜKASLAN tarafından hazırlanan “Yetişkinlerde Ayrılık Sonrası Görülen Ayrılma Kaygısıyla Narsisizm ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki” başlıklı bu çalışma, gün/ay/yıl tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Yeterlik Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Adı – Soyadı

İmza

Jüri Başkanı: Doç. Dr. Ece MÜEZZİN

.....

Jüri Üyesi: Dr. Psk. Bingül SUBAŞI

.....

Danışman: Doç. Dr. Ezgi ULU

.....

Anabilim/ Anasanat Dalı Başkanı Onayı

.....

06/07/2023

Doç. Dr. Meryem KARAAZİZ

Ünvan, Ad-Soyad

Anabilim/Anasanat Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

...../...../2023

Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer

Enstitü Müdürü

Etik İkelere Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Gamze Naz KÜÇÜKASLAN

.../.../2023

Teşekkür

Yapmış olduğum bu çalışmada her türlü bilgi ve tecrübeleriyle bana yol gösteren tez danışmanım ve değerli hocam Doç. Dr. Ezgi ULU'ya çok kıymetli katkıları için sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yaşamımın her aşamasında olduğu gibi, tez çalışmam sırasında da bana verdikleri sonsuz moral, sevgi ve destekleri için sevgili aileme en içten teşekkürlerimi sunarım.

Gamze Naz KÜÇÜKASLAN

Öz
Yetişkinlerde Ayrılık Sonrası Görülen Ayrılma Kaygısıyla Narsisizm ve
Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişki

Gamze Naz KÜÇÜKASLAN

Yüksek Lisans Klinik Psikoloji Anabilim Dalı

01-2023, 76 sayfa

Bir kişi, annesinden veya diğer bağlanma nesnesinden ayrıldığında ya da ayrılma beklentisi içerisinde olduğunda yoğun bir endişe duyma hali içerisine girerek ayrılık kaygısı yaşamaktadır. Bu kapsamda bu çalışmanın amacı yetişkinlerde ayrılık sonrası görülen ayrılma kaygısıyla narsisizm ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın evreni Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyet’inde ikamet eden bireylerden oluşturulmuştur. Araştırmanın örneklemini ise olasılık temelli olmayan bir örnekleme yaklaşımı olan uygun (convenience) örnekleme yöntemiyle seçilen 18 yaş ve üzeri 504 birey oluşturmaktadır. Bu çalışmada, ayrılık sonrası ayrılma kaygısıyla narsisizm ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek için ilişki tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada verileri toplamak için araştırmacı tarafından oluşturulan Sosyodemografik Bilgi Formu, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Narsisistik Kişilik Envanteri ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma bulgusunda yetişkin ayrılma anksiyetesi puanları ile güvenli bağlanma stili puanları arasında pozitif yönlü; kaçınan bağlanma stili ve kaygılı kararsız bağlanma stili puanları arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Yetişkin ayrılma anksiyetesi puanları arttıkça güvenli bağlanma stili puanlarının arttığı; kaçınan bağlanma stili ve kaygılı kararsız bağlanma stili puanlarının azaldığı gözlenmiştir. Narsisistik kişilik envanteri puanları ile kaygılı kararsız bağlanma stili puanları arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Narsisistik kişilik envanteri puanları arttıkça kaygılı kararsız bağlanma stili puanlarının azaldığı gözlenmiştir. Bu bağlamda uzman kişiler tarafından verilecek psikolojik danışma hizmetlerinde danışanlara, ayrılık kaygısıyla baş etme yöntemleri öğretilmelidir. Narsisistik özelliklere sahip bireylerin, bu özelliklerinin soğuk ve ilgisiz ebeveyn tutumunun kaynağı olabileceği ve bazı bağlanma stillerini yordayabileceği konusunda bilgilendirilmeleri önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Ayrılma Kaygısı, Narsisizm, Bağlanma

Abstract
The Relationship Between Separation Anxiety
After Separation and Narcissism and Attachment Styles in Adults

Gamze Naz KÜÇÜKASLAN

MSc, Department of Clinical Psychology

01-2023, 76 pages

When a person leaves his mother or other attachment object or is involved in the expectation of separation, he is concerned about separation. In this captain, the aim of this study is to examine the relationship between the separation concern after separation in relationships and the relationship between narcissism and attachment styles. The population of the study consists of individuals residing in the Turkish Republic of Northern Cyprus. The sample of the study consists of 504 individuals aged 18 and over who are in a relationship and separated, selected by convenience sampling method, which is a non-probability-based sampling approach. In order to collect the data, the Sociodemographic Information Form created by the researcher, an adult separation anxiety survey, narcissistic personality inventory and three - dimensional connection styles were used. In the finding of the research, it is positive between adult separation anxiety scores and secure connection style scores; Avoiding attachment style and anxiously unstable attachment style scores were found negatively and significant relationships. As adult separation anxiety scores increase, safe binding style scores increased; It has been observed that the avoiding binding style and anxious unstable binding style scores are reduced. Negative and significant relationships were found between Narcissistic Personality Inventory scores and anxiously unstable attachment style scores. As the narcissistic personality inventory scores increased, it was observed that the anxiously unstable binding style scores decreased. In this context, counselors should be taught methods of coping with separation anxiety in psychological counseling services to be provided by experts. It is important for individuals with narcissistic traits to be informed that these traits may be the source of cold and indifferent parental attitudes and may predict some attachment styles.

Keywords: Separation Anxiety, Narcissism, Attachment

İçindekiler

Onay	i
Etik İlkeler Uygunluk Beyanı	ii
Teşekkür	iii
Öz	iv
Abstract	v
İçindekiler	vi
Tablolar Listesi	viii
Kısaltmalar	ix

BÖLÜM I

Giriş	1
Problem Durumu	2
Araştırmanın Amacı	3
Alt Amaçlar	3
Araştırmanın Önemi	3
Sınırlılıklar	4
Tanımlar	4

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar	5
Ayrılma Kaygısı	5
Narsisizm	6
Narsisizmin Türleri	8
<i>Büyüklenmeci Narsisizm</i>	9
<i>Kırılgan Narsisizm</i>	10
Bağlanma Stilleri	11
Yetişkinlerde Bağlanma Stilleri	13
İlgili Araştırmalar	15

BÖLÜM III

Yöntem	19
Araştırmanın Modeli	19
Evren ve Örneklem	19

Veri Toplama Araçları	21
Kişisel Bilgi Formu	21
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi (YAAA)	21
Narsisistik Kişilik Envanteri (NKE)	22
Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği (ÜBBSÖ)	22
Veri Toplama Süreci	21
Veri Analizi	22
Çalışmanın Planı ve Süreci	22

BÖLÜM IV

Bulgular	25
----------------	----

BÖLÜM V

Tartışma	34
----------------	----

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler	39
Sonuçlar	39
Öneriler	41
Kaynakça	43
Ekler	55
Ölçek İzinleri	61
Öz Geçmiş	64
İntihal Rapor Oranı	65
Etik Kurul Onayı	69

Tablolar Listesi

Tablo 1. Katılımcıların Tanıtıcı (Kişisel) Özelliklerine Göre Dağılımı.....	20
Tablo 2. Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Narsisistik Kişilik Envanteri ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeğine Ait Betimsel Değerler.....	23
Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyet Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	25
Tablo 4. Katılımcıların Yaş Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	26
Tablo 5. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	27
Tablo 6. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	28
Tablo 7. Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	29
Tablo 8. Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	30
Tablo 9. Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması.....	31
Tablo 10. Katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi, Narsisistik Kişilik Envanteri ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Pearson Korelasyon Katsayıları.....	32
Tablo 11. Katılımcılarda Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ve Narsisistik Kişilik Envanterinin Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Üzerindeki Yordayıcı Etkisine Ait Regresyon Analizi Sonuçları.....	33

Kısaltmalar

ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
DSM	:Mental Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal El Kitabı
ICD	:Uluslararası Hastalık Sınıflandırması
NKE	:Narsisistik Kişilik Envanteri
SPSS	:Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
SPSS	:Sosyal Bilimler için İstatistik Programı
ÜBBSÖ	:Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği
YAAA	:Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi
YAB	:Yetişkin Ayrılık Kaygısı Bozukluğu

BÖLÜM I

Giriş

"Narsisizm" teriminin kökleri çağdaş psikanalitik yazılara dayanmaktadır ve adını sudaki yansımasına aşık olan, kendisi için bir arzu geliştiren ve sonunda bir çiçeğe dönüşen Yunan mitolojik karakteri Narcissus'tan almıştır (Davison ve Neale, 2011).

Narsisizmin genel özellikleri arasında övünme, aşırı benmerkezcilik, başkalarının sevgisine ve onayına aşırı ihtiyaç duyma, büyüklenmeci fantezilerin yanı sıra empati eksikliği, diğer insanlara ilgisizlik ve düşmanlık gibi özellikler sayılabilmektedir (Kernberg, 2012).

Twenge ve Campbell'a (2010) göre, genellikle kendini beğenmişlik, beğenilme ve onaylanma ihtiyacı, başkalarına karşı kayıtsızlık ve empati eksikliği olarak nitelendirilen narsisizm günümüzde salgın boyutlara ulaşmıştır (İnan, 2015). Bu noktada patolojik narsisizm ile sağlıklı narsisizm arasındaki farkı vurgulamak önemlidir. Sağlıklı narsisizm gerekli ve faydalı bir özellik olarak kabul edilmekte ve kişinin kendine ve kusurlarına gülmesini sağlamaktadır (Cihangiroğlu, 2012; Sayar, 2013). Öte yandan patolojik narsisizm, kendini beğenmişliğe, aşırı bencillığe ve insanlardan hayranlık ve takdir kazanmaya yönelik aşırı arzuya rağmen başkalarına karşı ilgisizliğin ve empati eksikliğinin baskın olduğu bir olgu olarak tanımlanmaktadır.

Ayrılık kaygısı kavramı araştırmanın konusunu oluşturan bir diğer kavramdır. Bir kişi, annesinden veya diğer bağlanma nesnesinden ayrıldığında ya da ayrılma beklentisi içerisinde olduğunda yoğun bir endişe duyma hali içerisine girerek ayrılık kaygısı yaşamaktadır (Driöz, 2010). Ayrılık kaygısının arkasındaki teori, bağlanma teorisine ve gelişimsel araştırmalara dayanmaktadır (Alkan, 2007). Bazı araştırma bulgularına göre çocukluk çağı bağlanma sorunu olarak görülen ayrılık kaygısı yetişkinlikte de kayda degecek oranda ortaya çıkmaktadır. Erken yaşam bağlanma stilleri ile sonraki dönemlerdeki kaygı bozuklukları arasındaki bağlantıda işlevsel olmayan düşüncelerin veya koruyucu niteliklere sahip olduğu varsayılan düşüncelerin rolünü anlamak çok önemlidir (Dağ ve Gülüm, 2013).

Çocuk ile bakım vereni arasında oluşan ilişki, çocuğun kendisini ve dünyayı nasıl gördüğü üzerinde etkisi olan bağlanma kuramı ile ilişkilidir (Collins ve Read, 1990). Bağlanma kuramı, çocukların ilk bakım verenleriyle kurdukları duygusal

bağın nasıl ortaya çıktığına ve çocuklukta bu bağlanma ilişkisinin kişiliği ve kişilerarası ilişkileri nasıl etkilediğine odaklanmaktadır (Arslan, 2008).

Problem Durumu

Kernberg (1970), soğuk, ilgisiz ve reddedici ebeveynlik tarzlarının narsisizmin kökü olabileceğini iddia ederken, narsisizmi veya şişirilmiş kendilik temsilini, terk edilmeye veya yeniden reddedilmeye karşı bir kendini savunma mekanizması olarak tanımlamaktadır. Kohut ise soğuk, mesafeli, umursamaz, diğer yandan çocuğu aşırı şımarık yetiştiren ebeveynlik yaklaşımlarının büyülenmeci kendilik gelişimindeki rolüne vurgu yapmaktadır (Eldoğan, 2016). Bu bağlamda narsisizmin romantik ilişkilerde kurulan bağlantıların insanların kendilik algılarını, diğer insanları ve gelecekteki romantik ilişkilerini nasıl algıladıkları üzerinde etkisi olduğunu öne süren bağlanma kuramını dikkate almanın yararlı olacağı düşünülmektedir (İnan, 2015).

Narsisistik davranış ve kişilik bozukluğu olan kişilerin, benlik bütünlüğünün oluşması ve gelişmesi için bakım verenlerin veya çevrelerinin tepkilerinin gerekli olduğu çocukluk dönemi gelişim aşamasında takılıp kaldıkları ve çocukluk döneminde bu ihtiyaçlarını karşılayamadıkları düşünülmektedir. Gelişim döneminde ihtiyaç duydukları duyguları yaşayamayan bu bireyler bunun sonucunda kendi içlerinde narsisist özellikler geliştirmektedirler (Çoban ve İrmış, 2018).

Bağlanma stillerinden bahsetmeden önce bağlanma ve ayrılma kaygısı arasındaki bağlantıyı tanımlamak faydalı olacaktır. Tüm bağlanma stillerinde ayrılık kaygısının ortaya çıkmasının, bunun bağlanmanın normal bir yan etkisi olduğunu düşündürmektedir. Ancak bu kaygının aşırı, normal ya da çok düşük düzeylerde yaşanmasında bağlanma stillerinin etkisi olduğu da bir gerçektir (Muris ve Meesters, 2002; Dallaire ve Weinraub, 2006; Bar-Haim vd., 2007).

Sonuç olarak, ayrılık kaygısı, bağlanma ve onun çeşitli biçimlerinden etkilenebilen bir olgudur ve güvenli bağlanma dahil bütün bağlanma biçimleri ayrılık kaygısı içermektedir. Ancak bu iki kavramın birbirinde farklı olduğunu açıklamak için güvenli bağlanan çocukların ebeveynlerinden ayrıldıklarında düşük ve makul düzeyde kaygı yaşamalarının normal kabul edilmesi örnek olarak verilebilir (Ainsworth, 2014).

Narsisizm araştırmaları genel olarak yetişkin örneklemelerinde gerçekleştirilmiştir (Smolewska ve Dion, 2005; Ekşi, 2012). Ancak günümüzde orta

çocukluk ve ergenlik dönemlerini de kapsayan çalışmaların yapıldığı ve bu konudaki bilgi birikiminin arttığı göze çarpmaktadır. Yapılan araştırmalara göre, yetişkinlerde kişilik bozukluklarının temeli genellikle orta çocukluk ve ergenlik dönemindeki erken kişilik bozukluklarına dayanmaktadır (Ang ve Raise, 2009). Bu sebeple çalışmanın problem cümlesi yetişkinlerde ayrılık sonrası görülen ayrılma kaygısıyla narsisizm ve bağlanma stilleri arasında bir ilişki var mıdır? şeklinde oluşturulmuştur.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı yetişkinlerde ayrılık sonrası görülen ayrılma kaygısıyla narsisizm ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bununla birlikte aşağıda belirtilen alt amaçlar için de cevap aranmıştır.

Alt Amaçlar

1. Katılımcıların sosyodemografik değişkenlerine (cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durumu, gelir durumu, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu) göre bağlanma stilleri arasında anlamlı olarak farklılaşmakta mıdır?
2. Katılımcıların ayrılma kaygısı, narsisizm ve bağlanma stilleri arasında bir ilişki var mıdır?
3. Katılımcıların ayrılma kaygısı ve narsisizm düzeyleri bağlanma stillerini yordamakta mıdır?

Araştırmanın Önemi

Son zamanlarda popüler hale gelen ve merak uyandıran bir kavram olan narsisizm, alan yazında sıklıkla araştırılan karmaşık ve çok yönlü bir kavram olarak öne çıkmaktadır. Yapılan çalışmaların çoğunda narsisizmin bir kişilik özelliği boyutu olduğu sıklıkla göz ardı edilmekte ve patolojik bir kavram olarak ele alınmaktadır (Miller vd., 2010; Besser vd., 2013). Bununla birlikte Türkiye literatüründe narsisizm üzerine çok fazla çalışmanın yer almadığı göze çarpmaktadır. Bağlanma stilleri alan yazında sıklıkla araştırılan bir kavramdır. Kişinin yaşamının ilk yıllarında bakım vereni ile oluşturduğu bağlanma stilinin çok fazla değişikliğe uğramadan erişkinlik döneminde de sergilendiği gözlemlenmektedir (Bowlby, 1969). Bağlanma stillerinin ayrılık kaygısı ile de yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle, alan yazında yetişkinlerde ayrılık sonrası görülen ayrılma kaygısıyla narsisizm ve bağlanma stilleri ile olan ilişkisi üzerine yapılan hiçbir çalışmanın olmaması bu

çalışmayı öne çıkarmakta ve gerçekleştirilen çalışmanın gelecekte yapılacak olan çalışmalara ön ayak olması öngörülmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 18 yaş ve üzeri Kıbrıs'ta ikamet eden 504 katılımcı ile,
- Sosyo-demografik Bilgi Formu, Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Narsisistik Kişilik Envanteri ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği ile,
- Veri analizinde kullanılan SPSS 25 paket programı ile sınırlıdır.

Tanımlar

Bağlanma: Bağlanma, bir bebek ile bakım vereni arasında gelişen, bakım vereni yanındayken bebeğin kendisini güvende, konforlu ve rahat hissetmesine katkıda bulunan, bakım verenin bebekten kısa süreliğine ayrılması durumunda bebeğin sıkıntılı hissetmesine neden olan duygusal bağdır (Strickland, 2001).

Narsisizm: Bir kişinin kendi cinsel ihtiyaçlarını karşılayabildiği libidinal gelişimin erken aşamalarında libidinal nesne olarak benliğini seçmesine narsizm denilmektedir (Rapier, 2005).

Ayrılma kaygısı: Ayrılık kaygısı, bir ilişkinin veya bağlantının potansiyel olarak sona erme veya bozulma durumunda ortaya çıkan endişe ve kaygıdır. Bu kaygı genellikle kişisel arkadaşlıklarda, romantik ilişkilerde veya aile bağlarında hissedilir. Bir bireyin güvenceye olan ihtiyacı ve başkalarının onayını arama eğilimi, ayrılık kaygısında yansıtılabilir (Hazan & Shaver, 1994).

BÖLÜM II

Kavramsal Çerçeve ve İlgili Araştırmalar

Ayrılma Kaygısı

DSM-IV-TR'ye göre, çocuklukta ayrılık kaygısı bozukluğunun bazen ergenliğe kadar devam edebilmekte, potansiyel ayrılık deneyimleri ve ayrılmayı içeren durumlardan kaçınma endişesi ile yıllarca sürebilmekte ve vakaların çoğunda uzun vadeli takipte olumsuz bir etki görülmemektedir. Bununla beraber, yetişkin ayrılık kaygısı belirtilerinin ortaya çıkmasının başka bir durumun belirtisi olduğu varsayılmaktadır (Manicavasagar vd., 2000). Bu yaş kısıtlamalı formülasyon, diğer kaygı alt tiplerinin sınıflandırma eğilimiyle çelişmektedir. Örneğin DSM-III'te yer alan çocukluk çağı aşırı kaygı bozukluğu tanısı DSM-IV'ten kaldırılmış ve yerine her yaşta insan için yaygın kaygı bozukluğu tanısı konulmuştur (Manicavasagar vd., 2010). Buna benzer şekilde, DSM-V de artık her yaşta insan için Ayrılık Kaygısı Bozukluğunu kullanmaktadır.

DSM-IV ve ICD-10'un yaş kısıtlamaları iki önemli soruna yol açmıştır. Bu sorunlardan ilki, semptomların yetişkinliğe kadar sürdüğü çocuklukta ayrılma kaygısı vakalarının olmasıdır. İkincisi de ayrılık kaygısı belirtilerinin ilk kez erişkinlik döneminde ortaya çıktığı durumların söz konusu olmasıdır (Cyranowski vd., 2002). Bazı araştırmacılara göre, ayrılık kaygısı yetişkinlerde sanıldığından daha yaygındır (Cyranowski vd., 2002; Shear vd., 2006). Manicavasagar ve Silove (1997) ilk kez ayrılık kaygısı belirtileri gösteren üç yetişkin hastayı tanımlamışlar ve ayrılma kaygısı bozukluğunun çocuklukta başlayarak yetişkinlik dönemine kadar devam edebileceğini ve hatta ilk kez yetişkinlerde ortaya çıkabileceğini öne sürmüşlerdir. Ortaya koydukları "devamlılık varsayımı", çocuklukta ayrılık kaygısı yaşayan kişilerin yetişkinlerle aynı belirtileri gösterdiklerini ve ayrıca stres altındayken panik benzeri belirtiler sergilediklerini belirtmektedir. Doktorlar, hastaların yaşamış olabilecekleri olası bir ayrılma tehdidi veya korkusu hakkında soru sormadan, bu belirtileri spontan panik ataklar olarak değerlendirebilmekte ve panik bozukluk olarak yorumlayabilmektedir (Macivasagar ve Silove, 1997; Cyranowski vd., 2002).

Yetişkin Ayrılık Kaygısının yeni bir teşhis kategorisi olup olmadığı belirlemek, anahtar sorulardan biridir. Sınıflandırma sistemlerine bozuklukların eklenmesinde tutarlı semptom kümeleri, ayırt edici risk faktörü profilleri, ailesel

kümelenme, belirgin başlangıç zamanları, öngörülebilir seyir ve sonuçlar ve özgül müdahalelere verilen yanıtlar dahil olmak üzere çok sayıda belirleyici faktör bulunmaktadır (Derrick Silove vd., 2007). Silove vd. (2007)'nin Yetişkin Ayrılık Kaygısı Bozukluğunun boyutsal mı yoksa kategorik bir tanı mı olduğunu belirlemek için yaptığı çalışmada Yetişkin Ayrılık Kaygısı Bozukluğunun (YAB) kategorik değil, "boyutsal bir yapı" sergilediği dile getirilmiştir.

Shear vd. (2006) tarafından 2001-2003 yılları arasında ABD'de yaşayan 9282 yetişkinle yüz yüze görüşme yaparak gerçekleştirilen ulusal eş tanı çalışması yinelenmesi (NCS-R) Yetişkin Ayrılık Kaygısı Bozukluğu tanısını içeren ilk kapsamlı epidemiyolojik çalışmadır ve genel popülasyonda Yetişkin ayrılık kaygısı bozukluğu yaşam boyu yaygınlığı frekansı %6,6 olarak verilmiştir. Bu araştırmaya göre, genel popülasyondaki insanların %4,1'inde çocuklukta ayrılık kaygısı bozukluğu mevcuttur. Bu kişilerin %36'sı yetişkinliğe kadar devam eden semptomlar bildirirken, yetişkinlik ayrılık kaygısı bozukluğu olan kişilerin %77,5'i semptomların ilk olarak yetişkinlikte ortaya çıktığını bildirmektedir.

Araştırmacılar, ayrılık kaygısı bozukluğunun yetişkinlikte de ortaya çıkabileceği fikrini destekleyen çalışmalardan sonra ilk kez evden ayrılmaya hazırlanan genç yetişkinlerle çalışmışlardır. Seligman vd. (2007) üniversite birinci sınıf öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada, öğrencilerin %21'inin yetişkin ayrılık kaygısı bozukluğu yaşadığını keşfetmişlerdir.

Narsisizm

Narsisizm, Yunan mitolojisi ilişkilendirilmiş bir kavramdır. Narkissos adlı mitolojik bir avcı susadığı için nehrin kenarında durmuş ve su içmek için eğildiğinde kendi güzelliğini ve yansımasını görmüştür. Daha önce farına varmadığı güzelliğinden etkilenerek kendine aşık olmuştur. Narsisistik kişilik tipinin temeli, bu mitolojik hikayede yer alan Narkissos'a dayanmaktadır (Twenge ve Campbell, 2010).

Narkissos'un miti ve narsizm ilk kez 1898'de Ellis tarafından ilişkilendirilmiştir. Ellis'in kullanımında narsizm, doğrudan cinsel davranışı içermeyen cinsel sapkınlık ve kendine hayranlık gibi durumları anlatmak için kullanılmaktadır. 1899'da psikiyatri alanında ilk kez kullanılan narsisizm kavramı Nacke'ye (2012) göre, kişinin kendi bedeninden tatmin olana kadar kendini okşama, dokunma ve bakma hali olarak tanımlanmaktadır.

Narsisizm çeşitli açılardan ele alındığında, Freud narsisizmi, kişinin kendi cinsel ihtiyaçlarını karşılayabildiği libidinal gelişimin erken evrelerinde, kendini libidinal nesne olarak seçme kararı olarak tanımlamıştır. Narsisizmi bir durum olarak gören psikanalitik yaklaşımın aksine, Jung narsisizmi bir olgu olarak görmektedir (Rapier, 2005). Otto Rank'a göre narsisizm, cinsel arzularla açıklansa da kişinin kendisine hayranlık duyması ve kibirle bağlantılıdır (Atay, 2010).

Narsisistik özelliklere sahip olanlar, sevmeye kapasitelerini kaybettiklerinde büyük bir boşluk yaşamaktadırlar. Bu bireyler, benliklerinin yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kaldıklarında, çevrenin beğeni ve ilgisini kazanarak kendisine daha fazla sevgi ve saygı gösterdikçe boşluğu doldurmaya çalışmaktadırlar. Bu bakış açısına göre narsisizm, kişinin kendisine sevgisinin artmasından çok, kendine yabancılaşmasıyla daha yakından ilişkilidir (Güngör vd., 2012). Narsist insanlar kendilerini sevemedikleri için başkalarını da sevebilmemektedirler (Evren, 1997).

Narsisistik özelliklere sahip insanlar, kendilerini abartılı şekilde değerlendirmektedir. Başkalarından daha üstün olmasalar da kendilerini daha zeki, daha başarılı ve daha yüksek bir sosyal statüye sahip olarak görmektedirler. Bu, narsisistlerin özel olduklarını ve öncelik hakkına sahip olduklarını düşünmelerine neden olmaktadır. Narsisist kişilerin özgüvenlerinin yüksek olması, aslında bu kişilerin değersizlik ve yetersizlik duygularıyla da mücadele ettiğini göstermektedir (Kohut, 1968; Akt. Çakır, 2018).

Narsisist kişiler, istediklerini elde etmek ve başkalarını manipüle etmek için dış görünüşlerini ve davranışlarını kullanmaktadırlar. Beklentilerini karşılayamadıklarında ise özgüvenleri zarar görebilmekte ve kırgınlık, bunalım ve depresyon yaşayabilmektedirler. Başkalarını sömürme çabaları, kendilerini herkesten üstün görmelerinden kaynaklanmaktadır. Narsisist kişiler için diğer insanların duygu ve düşünceleri önem arz etmektedir (Öztürk, 2004).

Narsisist bireyler, olumsuz duygularını bastırmak için başkalarını hor görmekte ve onlardan daha değerli olduklarına inanmaktadırlar. Narsisistlerin en temel özelliklerinden biri kendilerine yüksek değer vermeleridir (Kernberg, 2012). Narsisist insanların kurallara uymadıkları, başkalarının acı çekmesinden rahatsız olmadıkları ve hatta bundan keyif alıyor gibi göründükleri iddia edilmektedir (Campbell vd., 2004).

Bebekler gelişimlerini tamamlamadan önce narsisistik aşamadan geçmektedirler. Bu aşamada bebekler tek gerçeğin kendileri olduğunu ve sınırsız

güce sahip olduklarını düşünmektedirler. Bağlanma gerçekleştiğinde, onay ve kabulün yanı sıra tüm ihtiyaçlarının karşılanmasını istemektedirler. Bebeklik dönemi narsisizmin çocuğun gelişimi için faydalı olduğu düşünülmektedir (Kohut, 1971; Akt. Freud, 2012).

Bebeklerin sağlıklı gelişebilmeleri için bağlanma figürüyle güvenli bir bağ kurmaları beklenmektedir. Bu güvenli bağın kurulamaması, bebeklerin ihtiyaçlarının dikkate alınmaması ile sonuçlanmakta ve bu da hayal kırıklığına neden olmaktadır. Böylelikle bebek daha yaşamın ilk yıllarında hayal kırıklığını tecrübe etmektedir. Yaşanan bu hayal kırıklığı ise bebeklerin libidinal yatırımlarını kendi benliklerine yapmasına neden olmaktadır (Freud, 1914; Akt. Karaaziz ve Erdem Atak, 2013).

Narsisistik kişilik gelişiminde bebeklik ve çocukluk döneminin etkisinin olabileceğinde sıkça söz edilmektedir. Yetersiz ebeveyn-çocuk iletişimi, çocukların ihmal edilmesi ve ihtiyaçlarının yeterince karşılanamaması, yetişkinlikte bu durumun ortadan çıkmasına neden olabilmektedir (Morf ve Rhodewalt, 2001). Narsisistik kişilik gelişimi %45-80 oranında kalıtsal olarak tetiklenebilmektedir. Ebeveyn tutumları ve anne ile çocuk arasında kurulan ilişki, narsisist kişilik özelliklerinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır (Eldoğan, 2016).

Narsisizmin Türleri

İki tür narsizm vardır: patolojik ve normal. Patolojik narsisizm, aşırı istek ve istekleri yerine getirememe ile karakterize edilirken, normal narsisizm, insanların ihtiyaçlarına uygun olarak arzu etmesidir. Patolojik narsisizm gelişim sürecinde bir duraklama iken, normal narsisizm normal bir gelişim sürecidir (Kohut, 2020).

Kernberg'e (2012) göre patolojik narsisizm, çocukluk narsisizmine saplanıp kalma veya çocukluk narsisizmine geri dönme halidir. Normal narsisizm ise bir kişinin kendine libidinal yatırımınıdır. Patolojik narsisizm, bu kişilik bozukluğunun bir alt tipidir.

Normal narsisizm, bireyleri başa çıkma mekanizmalarını başarılı bir şekilde kullanmaya ve beklentileri karşılamaya teşvik etmektedir (Rozenblatt, 2002). Normal narsisizme sahip olan insanlar kendilerine yüksek değer biçerken, empatiktirler ve olumlu bakış açılarına sahiptirler. Bu kişiler, belirlenen amaç ve hedeflere ulaşmak için karşılarına çıkan zorluklarla mücadele etmektedirler (Pinus ve Lukowitsky, 2010).

Normal narsisizm, sunulan ürünle ilgili olan üretme çabası, üretme başarısı ve çalışma performansını dengelemektedir. Narsisizm düzeyi normal olan insanlar için başarı bir dereceye kadar normal kabul edilmektedir. Bu bireyler aynı zamanda yaratıcı niteliklere de sahiptir (Farzioonpour vd., 2012).

Patolojik narsisizm çeşitli şekillerde tanımlanmaktadır. Kernberg (2012) tarafından patolojik narsisizmi açıklamak için empati eksikliği, büyüklenmecilik, benmerkezcilik ve duygusal boşluk duyguları kavramları kullanılmıştır. Kohut (1977) ise patolojik narsisizmi açıklamak için kırılabilirlik, depresyon, empati ve dayanıklılık eksikliği ve boşluk hissi fikirlerini kullanmıştır. Yapılan açıklamalar incelendiğinde patolojik narsisizmin çok yönlü bir kavram olduğu ve her iki araştırmacının da farklı özelliklere sahip vakaları ele aldığı görülmektedir.

Öte yandan patolojik narsisizm, insanların ruhsal varlığını tehdit eden güçlere karşı kendini savunmaya programlanmış bir kişilik organizasyonu olarak tanımlanmaktadır (Rozenblatt; 2002). Bursten (1973) patolojik narsisizmi paranoid, fallik, manipülatif ve arzularcı olmak üzere dört kategoriye ayırmıştır. Başkalarını suçlamak, şüphecilik ifade etmek, öfke ve tartışmacı olmak paranoid narsisizm için yapılan açıklamalardır. Fallik narsisizmden muzdarip olanlar gösterişli, kibirli ve saldırgan kişilerdir. Manipülatif narsisizmin özellikleri arasında kişinin kendi çıkarı için yalan söylemesi, suçluluk hissetmeden hareket etmesi ve başkalarını kandırma davranışlarında bulunması yer almaktadır. Arzulayan narsisizm ise talepkarlık ve hayal kırıklığı yaşayacağını düşünme şeklinde açıklanmaktadır.

Büyüklenmeci Narsisizm

Narsisizm çok boyutlu bir kavram olarak ifade edilse de sadece iki boyutta incelenmiştir. Bu iki tür narsisizm, açık/büyüklenmeci/teşhirci ve örtük/kırılabilir/hassastır. Patolojik narsisistik boyutlar da bu iki boyutun bir parçasıdır (Dickinson ve Pincus, 2003).

Kohut (2020) tarafından yapılan ayırımında narsisizm yakay ve dikey narsisizm olarak ikiye ayrılmaktadır. Dikey boyutta kırılabilirlik ve utançtan bahsedilirken, yatay boyutta zayıflığı örtmek için büyüklük duyguları sergilemekten bahsedilmektedir. Narsisizm, sonraki dönemlerde yapılan araştırmalar sonucunda, Kohut'un yaptığı ayırımına benzer şekilde, kırılabilir ve büyüklenmeci olmak üzere iki boyutta incelenmiştir (Miller vd., 2012).

Büyüklenmeci narsisistik özelliklere sahip insanlar çevrelerinde sevilmezken, aynı şekilde kırılğan narsisistik özelliklere sahip insanlar da hoş karşılanmamaktadır (Czarna vd., 2014). Büyüklenmeci narsisizm, otorite kurallarını reddedebileceği gibi, başkalarının iyiliğini gözetmeden bunları kötüye de kullanabilmektedir (Miller vd., 2012; Şengül vd., 2015).

Büyüklenmeci narsisistik özelliklere sahip kişiler, içinde bulunduğu topluluktaki kişilerden onay beklerken özgüvenlerini artırma çabasıyla zayıflıklarını reddetmektedirler (Gabbard, 1989). Aşırı abartılı özgüven düzeylerine sahiptirler, çevrelerindeki insanların ihtiyaçlarına kayıtsızdırlar ve ilgi beklemektedirler. Ayrıca çok kibirli ve gösterişçi bireylerdir (Wink, 1991).

Büyüklenmeci narsisizme sahip olan kişilerde toplumda kaçınma davranışı gözlemlense de genellikle egoları tehlikede olduğunda bu tehlikeleri ortadan kaldırmaya yönelik davranış sergilemektedirler. Bu olay, büyüklenmeci narsisistlerin öz-değerlerini ve olumlu benlik algılarını korumak için her şeyi yapacaklarını göstermektedir (Baumeister ve Vohs, 2001).

Kırılğan Narsisizm

Kohut ve Wolf (1978), narsizmin öz yeterlilik problemleri, kaçınma davranışları ve duygu düzenleme sorunları ile bağlantılı olduğunu dile getirmişlerdir. Bu gerekçelendirmeler kırılğan narsisizm özelliklerini taşımaktadır. Kırılğan narsisizme sahip olan kişiler büyüklenmeci fantezilere sahip olabilmekte ancak bunun sonuçlarında utanç duygusu yaşamalarına sebep olabilmektedir. Kırılğan narsisizme sahip kişiler bu durumun bir sonucu olarak sosyal etkileşimlerden kaçınabilmektedirler (Dickinson ve Pincus, 2003).

Kırılğan narsisizmde sosyal kaygı, umutsuzluk, güven eksikliği, ilişkilerde soğukluk, yalnızlık ve kaçınma davranışları ile bağlantılıdır (Cain vd., 2008). Kırılğan narsisizme sahip kişiler çevreleri tarafından aşağılandıklarında ve olumsuz değerlendirildiklerinde kaygı yaşayabilmektedirler (Besser ve Priel, 2010).

Kırılğan narsisistler, kibirli benliklerini savunamadıkları için eksikliklerinin farkındadırlar (Kohut, 2020). Özgüven düşüklüğü yaşayan bu kişiler, zorlu koşullarla karşılaştıklarında kaçınma davranışı sergilemekte veya durumu tam olarak kavramak için çaba göstermektedirler (Zeigler-Hill vd., 2008).

Kırılğan narsisizm sessiz büyüklenmeciliği vurgularken, büyüklenmeci narsisizm en iyi olmayı ve her şeyi kendine hak görmeyi vurgulamaktadır. Sessiz

büyüklenmecilikte kişi, sessiz bir kendini beğenmişlikle hareket ederken eleştiriye ve olumsuz yargılara karşı inanılmaz derecede hassastır. Bu nedenle, sosyal değerlendirme ihtimalinin olduğu ortamlarda sıklıkla kaçınma davranışını sergilemektedirler. Böyle davranarak, sessiz büyüklenmecilik davranışlarını devam ettirme şansını elde etmektedirler (Foster ve Trimm, 2008).

Gelişimleri için gerekli olan teknikleri daha az kullandıkları için kırılğan narsisistler, düşük benlik saygılarını artırmak için çevrelerinden gelen geri bildirimlere gereksinim duymaktadırlar. Yapılan bu geri bildirim yapıcı olması için ise empatik bir duruş sergilemektedirler. Ayrıca çevrelerine alçakgönüllülükle yaklaşmaktadırlar. Kırılğan narsisist insanlar eleştiriye karşı aşırı duyarlı olmalarının sonucu olarak utangaçlık yaşayabilmektedirler (Dickinson ve Pincus, 2003).

Empatiden yoksun oldukları ve aşırı talepkar oldukları için, kırılğan narsisistik özelliklere sahip kişiler sosyal etkileşimlerinde sorunlar yaşayabilmektedirler. Ayrıca çevreleri onları reddettiğinde ve aşağıladığında üzüntü yaşamaktadırlar. Kırılğan narsisistler için sosyal ilişkilerin stres seviyesi oldukça yüksektir (Dickinson ve Pincus, 2003).

Bağlanma Stilleri

Bowlby, bağlanma kavramını ilk kez kullanan kişidir ve bağlanma teorisini oluştururken Darwin'in evrim teorisinden ilham almıştır. Şempanzeler ve goriller gibi hayvan türlerini uzun süre evrimsel bir bakış açısıyla inceledikten sonra bağlanma teorisini geliştirmiştir. Bowlby, hayvan davranışlarına ilişkin gözlemleri sonucunda bebeğin anneye bağlanmasının veya onu takip etmesinin kritik önemini vurgulamıştır (Tüzün ve Sayar, 2006). Bağlanma sisteminin birincil amacı tehditlerden korunma sağlamaktır (Bowlby, 1979; Eker, 2014). Bowlby, insanların da diğer canlılar gibi doğal seçim karşısında hayatta kalmak için gerekli fizyolojik ve biyolojik mekanizmalara sahip olduğunu iddia etmektedir. Ağlamak, gülümsemek, emmek, dokunmak, göz teması kurmak gibi en temel yetenekler bu mekanizmalara örnektir. Bu yetenekler, evrim sürecinde potansiyel tehditlere karşı korunmak için kullanılan öğrenilmiş davranış kalıplarıdır. Bununla birlikte, bu eylemler aynı zamanda bebeğe hayatta kalmak için bakım verenleriyle etkileşime girmesinde yardımcı olmaktadır (Eker, 2014).

Bowlby'nin (1973) bağlanma teorisinde yer alan en temel fikirlerden biri içsel çalışan modellerdir. Başka bir deyişle, içsel çalışan modeller bağlanmanın zihinsel

süreçlerini içermektedir. Bowlby, bağlanma teorisini geliştirdiğinde insanların içsel yaşamlarıyla ilgili olduğu için bağlanma sürecinde bireylerin iç dünyanın nasıl değiştiğine dair bir model önermiştir (Demir, 2019). İnsanlar dünyaya gözlerini açmalarından itibaren bağımsız olarak hayatta kalabilme yeteneğine sahip değillerdir. Hayatta kalabilmesi için ona bakacak, ihtiyaçlarının farkında olan, ilgi ve şefkat gösterecek bir bakım verene ihtiyaç duymaktadırlar (Gürkan, 2019). Bebek, bakım verenin tepkilerini gözlemleyerek, ona vereceği tepkilerini, ondan beklentilerini ve ona karşı davranışlarını ikisi arasında kurulan etkileşime göre şekillendirmektedir (Hazan ve Shaver, 1987).

İçsel çalışan modeller, tepkiler, beklentiler ve davranışların bebeğin zihninde geliştirdiği zihinsel imgeleri açıklamaktadır (Demirel ve Sürsavur, 2021). Kişinin bağlanma nesnesiyle etkileşimi ve ayrılma durumuna verdiği tepkiler, içsel çalışan modellerden etkilenmektedir. Bakım verenin ne kadar erişilebilir ve tepkileriyle de şekillenmektedir. Çocukluk ve yetişkinlikteki düşünce, duygu ve bilişlerin devamlılığının yanı sıra kişinin kendisinden ve başkalarından beklentilerinin temeli, gelecekteki bağlanma biçimlerinin birincil yordayıcısı olan içsel çalışan modellerdir (Hazan ve Shaver, 1987; Erişti, 2010).

Bowlby (1980), bakım veren ile bebek arasındaki etkileşimler sırasında ortaya çıkan iki içsel çalışma şemasının birbirini tamamlayıcı ve doğrulayıcı olduğunu ileri sürmektedir. Bu iki içsel çalışma şemaları "değerli ben" ve "güvenilir o" şeklindedir. Bowlby, bir bireyin dünya için oluşturduğu içsel çalışma modellerinin, bağlanma nesnesinin konumu ve bu nesnenin ona davranışına ilişkin zihinsel yapılarından oluştuğunu iddia etmektedir. Kişinin kendisi için geliştirdiği içsel çalışma modelleri ise bağlanma nesnesinin gözünde kabul edilebilir ve kabul edilemez olmanın zihinsel inşasıdır (Demir, 2019). Bebeklik döneminde güvenlik ve rahatlık ihtiyacını gidermeye yönelik çabaları içeren dahili çalışma modelleri uyarlanabilir ve değişime duyarlıdır. Öte yandan, insanlar yaşlandıkça daha karmaşık, basmakalıp ve değişime dirençli hale gelmektedir. Yeni yaşantıların özümsemesiyle kalıplaşmış şemalar oluşturmaktadır (Bowlby, 1980; Main vd., 1985). Sonuç olarak, içsel çalışma modelleri kişinin zihninde kurduğu kendisi ile bağlanma nesnelere arasındaki iletişim kalıplarının bir haritasını içermektedir (Eker, 2014).

Bağlanma deneyimi dönemlere ayrıldığında üç dönem ortaya çıkmaktadır. Doğumla 8-12. hafta arasındaki süreçte bebek etrafındakilere yönelebilmektedir ama ayırt etme kapasitesi henüz gelişmemiştir. Bebek ilk bağlanma belirtilerini 8-12.

haftalar ile 6. ay arasındaki süreçte sergilemektedir. Bebek bu dönemde ayırt etme yeteneğini geliştirmeye başlamakta ve bakım vereni ile bir yabancı arasındaki farkı anlayabilmektedir. Bakım verenine daha fazla ilgi göstermektedir. 6-24. aylar arasında bebeğin bağlanma davranışı iyice belirginleşmektedir. Bu süre zarfında bebeğin yakınlık arayışına girdiği görülmektedir. Bebek bakım vereninden ayrıldığında bağlanma gözle görülmektedir. Bebek bağ kurduğu bakım vereninden uzakta kaldığında gerginlik ve huzursuzluk yaşamaktadır. Bakım vereniyle bir araya geldiğinde ise rahatladığı gözlemlenmektedir (Bowlby, 1979; Eker, 2014).

Yetişkinlerde Bağlanma Stilleri

Kişinin yaşamının ilerleyen dönemlerinde kurduğu ilişkilerde, bebeklikte yaşamın ilk yıllarında bakım vereniyle oluşturduğu bağlanma modelinin çok fazla değişime uğramadan sergilendiği görülmektedir (Bowlby, 1969; 1973). Yetişkinlikte kurulan yakın ilişkiler, bebeklikteki ilişkilerle benzer özellikler göstermektedir. Bu durumun nedeni olarak bakım verenin yetiştirme stiline çocukluk ve ergenlik boyunca aynı şekilde devam etmesi gösterilmektedir (Kalsner ve Pistole, 2003).

Fraley ve Shaver (2000) bebeklikteki bağlanma ilişkisinin tek yönlü olduğunu ileri sürmektedir. Bebek bağlanmasının aksine yetişkin bağlanma modelleri iki taraflıdır (Gürkan, 2019). Hem ergenlikte hem de yetişkinlikte bir bağlanma nesnesi bulunmaktadır. Bununla birlikte, insanlar yaşlandıkça ve bağlantı kurdukça rolleri değişim gösterebilmektedir. Bağlanma ilişkisindeki her iki taraf da bakım veren, koruyucu ve güvenlik alanı olarak hizmet etme potansiyeline sahiptir (Crowell ve Treboux, 1995). Ainsworth'a (1985) göre yetişkin bağlanması ile bebeklik bağlanması arasındaki bir başka ayrım, yetişkin bağlanmasının arkadaşlık ilişkileri ve cinsel bağlanma dahil olmak üzere çeşitli etkileşimleri etkilemesidir. Hazan ve Shaver (1994) bebeklik ve çocukluk döneminde bağlanılan kişinin koruma ve bakım sağladığını ileri sürmektedir. Bebek, korunmaya ve bakıma ihtiyacı olan kişidir. Hem bakım hem de güvenlik bebek tarafından sunulmamaktadır. Karşılıklı bağlanma ilişkisi içinde olmak, yetişkinlikteki bağlanmanın en temel yönüdür. Yetişkinlik bağlanma ilişkisinde, her iki taraf da bakım veren olarak hareket etmektedir. Diğer bir ayrım da bebeklikte genellikle en çok bağlanan kişilerin anne veya baba olmasıdır. Yetişkinlikte ise bağlanılan kişi genel olarak cinsel partner ve akrandır (Aycanoğlu, 2017).

Hazan ve Shaver (1987) teorilerini desteklemek için Ainsworth tarafından oluşturulan üç bağlanma stilini ölçen bir ölçek geliştirmiştir. Ölçek, tamamı yetişkin olan bir grup katılımcı üzerinde uygulanmıştır. Katılımcılara hem kendilerini hem de diğer insanları zihinsel olarak nasıl temsil ettikleri, aileleriyle ilişkileri ve çocukluk dönemi ilişkileri dahil olmak üzere çeşitli konularda sorular sorulmuştur. Bu çalışma, bebeklik döneminde bakım verenle kurulan yakın ve sıcak etkileşimlerin güvenli bağlanmanın en önemli belirleyicisi olduğunu ortaya koymuştur. Çocukluk döneminde reddedici ve kaçınan tutumlar sergileyen bakım veren ile etkileşimin ise kaçınmacı bağlanmanın belirleyicisi olduğu gösterilmiştir. Kaygılı/kararsız bağlanma, tutarsız bir şekilde hem sıcak hem mesafeli bir bakım veren tutumuyla ilişkilendirilmiştir. Güvenli bağlanma stiline sahip katılımcıların uyumlu sosyal etkileşimlere, uzun süreli ilişkilere ve mutlu, kendinden emin romantik ilişkilere sahip olduğu bulunmuştur. Ayrıca bu kişiler partnerlerine karşı sempatik ve destekleyici bir tavır sergilemektedirler. Kaygılı-kararsız bağlanma stili sergileyen katılımcıların partnerlerini idealize ettikleri ve onlar tarafından terk edilme korkusu taşıdıkları görülmüştür. Ayrıca ilişkilerinde kıskançlık dolu ve duygusal olarak dengesiz davrandıkları belirtilmiştir. Kaçınmacı bağlanma stiline sahip katılımcılar ise kişilerarası ilişkilerinde de soğuk ve mesafeli davranışlar sergilerken partnerlerine karşı da aynı tutum içerisindedirler.

Güvenli Bağlanma Stili:Güvenli bağlanma stili, olumlu benlik ve olumlu başkaları modellerinin birleşimi yer almaktadır. Güvenli bağlanma stiline sahip kişiler hem kendilerinin hem de diğer insanların sevgiyi hak ettiklerine inanmaktadırlar. Kendileri hakkında olumlu duygulara sahip olmanın yanı sıra, başkalarının güvenilirliği, erişilebilirliği, desteği ve iyi niyetliliği hakkında da olumlu beklentilere sahiptirler. Bu özellikler ona güvenli bir bağlanma stili sunmaktadır. Böylelikle başkalarıyla yakınlık kurmaları kolaylaşmakta ve özerkliklerini korumakta başarılı olmaktadır (Uzun, 2017).

Saplantılı Bağlanma Stili:Saplantılı bağlanma stilinde, olumsuz benlik ve olumlu başkaları modellerinin birleşimi yer almaktadır. Saplantılı bağlanma stiline sahip kişiler, kendilerini son derece değersiz hissetmekte ve sevilebilir olduklarına inanmamaktadırlar. Kendilerine atfettikleri kötü duygularla baş edebilmek için başkalarıyla sıcak ilişkiler kurmaktadır. Ancak kurduğu bu ilişkiler zedelendiğinde

tekrar tekrar değersizlik duygusu yaşamaktadırlar. Saplantılı bağlanma stiline sahip kişiler, yakın ilişkilerinden onay alma saplantısına sahiptirler (Uzun, 2017).

Kayıtsız Bağlanma Stili:Kayıtsız bağlanma stilinde, olumlu benlik ve olumsuz başkaları modellerinin birleşimi yer almaktadır. Kayıtsız bağlanma stiline sahip kişiler kendileri hakkında olumlu duygu ve düşüncelere sahiptir. Bununla birlikte, sıklıkla başkalarını değersiz görmektedirler. Bu kişiler, özerkliğe aşırı miktarda değer vermektedirler. Bu nedenle yakın ilişkiler kurmayı sürekli olarak reddetmektedirler (Uzun, 2017).

Korkulu-Kaçınmacı Bağlanma Stili:Korkulu-kayıtsız bağlanma stilinde, olumsuz benlik ve olumsuz başkaları modellerinin birleşimi yer almaktadır. Güvenli bağlanma stili ile korkulu bağlanma stili taban tabana zıttır. Korkulu-kaçınmacı bağlanma stiline sahip kişiler yakın ilişkilerden uzak durmaktadırlar. Bu kişiler ciddi bir sosyal güvensizlikle mücadele içerisindedirler. Hem kendilerine hem de diğer insanlara karşı yetersizlik ve güvensizlik duygularına sahiptirler. Başkalarının sevgisini ve desteğini hak ettiklerine inanmamaktadırlar (Uzun, 2017).

İlgili Araştırmalar

Kabakçı (1997), üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmasında, sosyotropik-otonomik kişilik özelliklerini, bu durumla ilişkili yaşam olaylarını ve depresif belirtileri incelemiştir. Depresif belirti düzeyi orta ve üzerinde olan öğrencilerin, depresif belirtisi olmayan öğrencilere göre son dönemde daha stresli bir sosyotropik olay yaşadıkları belirlenmiştir. Araştırma, kişilik özellikleri, yaşam olayları ve depresif belirtiler arasındaki ilişkide sosyotropik ve otonomik özellikler açısından farklılıklar olduğunu göstermektedir. Depresif belirtiler düzeyi yüksek olan bireyler arasında, sosyotropik olaylarla yakın zamanda karşılaşanlar daha fazla bulunmaktadır, bağımsız olarak kişilik özelliklerine bakılmaksızın. Öte yandan, otonomik kişilik özelliklerine sahip bireyler, hayatları boyunca daha fazla stresli durumlarla karşılaşmışlardır.

McBride vd. (2005) yaptıkları çalışmada cinsiyetin sosyotropik-otonomik kişilik özelliklerini nasıl etkilediğinden bahsetmişlerdir. Araştırmanın verileri istatistiksel olarak analiz edildiğinde sonuçlar, erkeklerin otonomik düzeyde kadınlardan daha yüksek puan aldığını ve kadınların sosyotropik düzeyde erkeklerden daha yüksek puan aldığını göstermiş olsa bile iki cinsiyet arasında

istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir. Depresif belirtilere sahip olan 202 kadın hasta üzerinde sosyotropi-otonomi ölçeğinin kullanılmasıyla gerçekleştirilen 1994 tarihli bir çalışmanın analizleri incelendiğinde, depresyonun sosyotropik-otonomik yanıtın ölçülmesini önemli ölçüde etkilediği gözlenmiştir.

Üniversite öğrencilerinde kariyer hedefleri ile otonomik-sosyotropik kişilik özellikleri arasındaki ilişkiye yönelik bir araştırma yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analiz, otonomi ve sosyotropi alt ölçeklerine dayalı olarak kız ve erkek öğrenciler arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir. Araştırma sonuçlarına göre, kız öğrenciler sosyotropi ölçeğinde erkek öğrencilere göre daha yüksek puanlar almaktadır, yani daha fazla sosyal ilişki ve bağımlılık eğilimi göstermektedirler. Öte yandan, erkek öğrenciler otonomi ölçeğinde daha yüksek puanlar almaktadır, yani daha fazla bağımsızlık ve özerklik eğilimine sahiptirler (Serinkan ve Barutçu, 2006).

Kaya vd. (2006), hemşirelik öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada sosyotropik-otonomik kişilik özelliklerini ve ilişkili değişkenleri belirlemeye çalışmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, akrabasının yanında yaşayan öğrenciler yurtda yaşayan öğrencilere göre daha yüksek sosyotropik özellikler sergilemektedirler. Araştırmaya alınan öğrencilerin alt boyutlarının istatistiksel analizi incelendiğinde alınan puanların aile yapısındaki farklılıklara göre şekillendiği ortaya çıkmaktadır. Buna göre, ailesi otoriter, aşırı ilgili ve koruyucu olan öğrenciler, ilgisiz aileye sahip olan öğrencilerden daha yüksek düzeyde sosyotropik kişilik özellikleri sergilemektedir (Kaya vd., 2006).

Ceritli'nin (2006) çalışmasına göre, baba eğitim durumu ve kardeş sayısına göre bağlanma stilleri farklılaşmaktadır. Babası okuma yazma bilmeyenlerin güvenli bağlanma puanlarının yüksek olduğu bulunurken, babanın eğitim düzeyi yükseldikçe korkulu bağlanma düzeyleri yükselmektedir. Ayrıca çalışmada, kardeş sayısı arttıkça güvenli ve saplantılı bağlanma düzeylerinin arttığı, kardeş sayısı azaldıkça korkulu bağlanma düzeylerinin arttığı saptanmıştır.

Bağlanma biçimleri ile kaygı düzeyi arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, kaygılı bağlanan kişilerin yüksek düzeyde ayrılma kaygısına sahip olduğu, güvenli bağlanan kişilerin ise düşük düzeyde ayrılma kaygısına sahip olduğu bulunmuştur (Brumariu ve Kerns, 2010).

Miller ve Maples'a (2011) göre, kırılğan narsisistik özelliklere sahip kişilerin obsesif-kompulsif, somatizasyon, kaygı, depresyon ve paranoid düşünce belirtileri gösterme olasılığı daha yüksektir.

Güvensiz bağlanma stilleri ile romantik ilişki kalitesi arasındaki bağlantıyı inceleyen bir meta-analitik araştırmaya göre, kaçınan bağlanma stiline romantik ilişki kalitesi üzerinde kaygılı bağlanma stilinden daha önemli bir etkisi bulunmaktadır (Li ve Chan, 2012). Bu durumun bağlanmaktan kaçınan kişilerin romantik ilişkilerde daha soğuk ve mesafeli davranmalarıyla yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Leiter vd. (2014) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kaygılı bağlanan sağlık çalışanlarının, profesyonel yaşamlarında iş birliği yapma olasılıklarının daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Hazırlanan raporlara göre, sağlık çalışanlarının iş birliği yapma eğilimine sahip olmalarının nedeni iş yerinde sosyal karşılaştırmaya maruz kaldıkları için daha fazla baskı hissetmeleridir.

Küsgülü'nün (2014) araştırmasına göre narsisizmin otorite alt boyutunda erkekler daha yüksek puanlar alma eğilimindeyken; üstünlük alt boyutunda ise kadınlar daha yüksek puan alma eğilimindedir. Twenge ve Campbell'a (2010) göre de erkekler daha yüksek düzeyde otoriter boyut sergilemektedir.

Grijalva vd. (2015), narsistik kişilik özelliklerinin cinsiyete göre farklılaşmasını rol teorisi ile açıklamaktadır. Bu teoride, toplumun bakış açısının ve kişilere yüklenen kişilik özelliklerinin erkeklere ve kadınlara göre farklılaştığı savunulmaktadır. Buna ek olarak, narsisizm puanları, yüklenen özelliklerin kabul edilebilirliğine bağlı olarak değişebilmektedir.

Erdem (2015) tarafından gerçekleştirilen araştırmada düşük ekonomik durum ve düşük eğitim düzeyine sahip olan kişilerin, korkulu ve saplantılı bağlanma ölçeklerinden ekonomik durumu ve eğitim düzeyi yüksek olan kişilere kıyasla daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür.

Bağlanma stillerinin özerkliğe etkisinin incelendiği çalışmanın sonuçlarında, erkeklerin güvenli bağlanma düzeylerinin, kızların ise korkulu bağlanma düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca güvenli bağlanma stiline özerk davranışların anlamlı bir yordayıcısı olduğu bulunmuştur (Koçak ve Karasu, 2016).

Sümer'in (2017) çalışmasında bağlanma stilleri ile kıskançlık arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma, kaçınan bağlanma puanı arttıkça kıskançlık düzeyinin azaldığını, kaygılı bağlanma puanı arttıkça kıskançlık düzeyinin arttığını ortaya koymuştur.

Bağlanma stilleri ile psikolojik iyi oluş arasındaki bağlantıyı inceleyen çalışmada saplantılı bağlanma ile psikolojik iyi oluş arasında negatif bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir. Araştırmaya göre güvenli bağlanan kişilerde memnuniyet ve güvenlik duygusu seviyeleri yüksek iken, korkulu bağlanan kişilerde bu duygular düşük seviyededir (Berber Çelik, 2018).

Sağkal ve Özdemir (2019) tarafından doyum ihtiyacı, partnere bağlanma ve romantik ilişkilerin kalitesi arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılan bir araştırmaya, romantik ilişki içerisinde olan 290 yetişkin katılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, kaçınan bağlanmanın ihtiyaçların tatmini ile romantik ilişkinin kalitesi arasındaki ilişkide rol oynadığını ortaya koymuştur. Bireylerin ihtiyaç tatmin düzeyleri ve romantik ilişkilerinin kalitesi, kaçınan bağlanma düzeyleri düştükçe yükselmektedir.

Güvenli bağlanmaya sahip bireylerin temel ihtiyaçları bağlanma figürleri tarafından karşılandığında hem genel iyilik hallerinin hem de ilişkiye özgü temel ihtiyaçlarını karşılama kapasitelerinin arttığına inanılmaktadır. Başka bir deyişle, güvenli bağlanan kişilerin ilişkinin temel gereksinimlerini karşılamada daha başarılı olmaları romantik ilişkilerinin kalitesini arttırmaktadır (Sağkal ve Özdemir, 2019).

BÖLÜM III

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada, ayrılık sonrası ayrılma kaygısıyla narsisizm ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemek için ilişkiel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkiel tarama modeli, birbirleriyle ilişkili olan iki veya daha fazla değişkenin ortak varyasyonunu belirlemeye yönelik bir yöntemdir. Bu model, incelenen değişkenler arasındaki ilişkinin doğasını ve gücünü anlamak için kullanılır (Karasar, 2011).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde ikamet eden bireylerden oluşturulmuştur. Araştırmanın örneklemini ise olasılık temelli olmayan bir örnekleme yaklaşımı olan uygun (convenience) örnekleme yöntemiyle seçilen 18 yaş ve üzeri 504 birey oluşturmaktadır. Araştırmacının erişebilmesi kolay ve yakın olan bireyleri veya birimleri seçtiği bir örnekleme yöntemidir (Kılıç 2013). Katılımcılara ait bilgilere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1.*Katılımcıların Tanıtıcı (Kişisel) Özelliklerine Göre Dağılımı*

		Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Erkek	168	33,3
	Kadın	336	66,7
Yaş	18-24	129	25,6
	25-31	157	31,2
	32-38	55	10,9
	39 ve üzeri	163	32,3
Eğitim Durumu	İlkokul	3	0,6
	Ortaokul	4	0,8
	Lise	44	8,7
	Ön Lisans	71	14,1
Medeni Durumu	Lisans ve üzeri	382	75,8
	Bekar	284	56,3
Gelir Durumu	Evli	220	43,7
	Düşük	61	12,1
	Orta	355	70,4
Anne Eğitim Durumu	Yüksek	88	17,5
	İlkokul	222	44
	Ortaokul	59	11,7
	Lise	125	24,8
Baba Eğitim Durumu	Ön Lisans	30	6
	Lisans ve üzeri	68	13,5
	İlkokul	142	28,2
	Ortaokul	77	15,3
	Lise	122	24,2
	Ön Lisans	57	11,3
	Lisans ve üzeri	106	21

Tablonun analizinden, araştırmaya katılan bireylerin %33,3'ünün erkek, %66,7'sinin ise kadın olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Katılımcıların yaş dağılımına bakıldığında, %25,6'sının 18-24 yaş aralığında, %31,2'sinin 25-31 yaş aralığında, %10,9'unun 32-38 yaş aralığında ve %32,3'ünün 39 ve üzeri yaş aralığında olduğu görülmektedir. Eğitim durumuna gelindiğinde, katılımcıların %0,6'sının ilkokul, %0,8'inin ortaokul, %8,7'sinin lise, %14,1'inin ön lisans ve %75,8'inin lisans ve üzeri eğitim düzeyine sahip olduğu gözlenmektedir. Katılımcıların %56,3'ü bekar, %43,7'si evlidir. Katılımcıların %12,1'i düşük, %70,4'ü orta ve %17,5'i yüksek gelir durumuna sahiptir. Anne eğitim durumları incelendiğinde, katılımcıların %44'ünün ilkokul, %11,7'sinin ortaokul, %24,8'inin lise, %6'sının ön lisans ve %13,5'inin lisans ve üzeri anne

eğitim durumuna sahip olduğu anlaşılmaktadır. Baba eğitim durumları incelendiğinde ise katılımcıların %28,2'sinin ilkokul, %15,3'ünün ortaokul, %24,2'sinin lise, %11,3'ünün ön lisans ve %21'inin lisans ve üzeri baba eğitim durumuna sahip olduğu görölmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri toplamak için Bilgilendirme ve Aydınlatılmış Onam Formu, araştırmacı tarafından oluşturulan Sosyodemografik Bilgi Formu, Yetişkin Ayrılık Anksiyetesi Anketi, Narsistik Kişilik Envanteri ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan bilgi formunda, katılımcıların cinsiyeti, yaşları, eğitim durumları, medeni durumları, gelir durumları ve anne-baba eğitim durumlarıyla ilgili sorular bulunmaktadır. Toplamda, kişisel bilgi formunda 7 soru yer almaktadır.

Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada, veriler toplanmadan önce 03.11.2022 tarihinde Yakın Doğu Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na başvurulmuş ve YDÜ/SB/2022/1389 sayılı etik izin alınmıştır. Araştırmanın katılımcılara uygulanmadan önce, Katılımcı Bilgilendirme ve Aydınlatılmış Onam Formu kullanılarak araştırmanın içeriği ve katılımın gönüllülük esasına dayandığı bilgisi paylaşılmıştır. Katılımcılara katılımlarından dolayı herhangi bir teşvik verilmemiş ve katılım tamamen gönüllülük esasına uygun olarak yürütölmüştür. Veriler (Whatsapp, Telegram, Facebook vb.) platformlardan online olarak toplanmıştır. Anketlerin cevaplanması tahmini 15 dakika sürmüştür.

Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi(YAAA)

Manicavasagar vd. (2003), tarafından yetişkinlikte ayrılık anksiyetesi semptomlarını sorgulamak için geliştirilen Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi 27 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin orijinal Cronbach Alfa değerı .89 olarak saptanmıştır. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Diriöz (2010) tarafından yapılmıştır. Likert tipinde olan ölçek, 0-hiç hissetmedim ve 3-çok hissettim şeklinde derecelendirilmektedir. Ölçekten alınan genel puanın yükselmesi

yetişkin ayrılma anksiyetesinin şiddetlendiği anlamına gelmektedir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır (Diriöz 2010).

Narsisistik Kişilik Envanteri (NKE)

Narsisistik Kişilik Envanteri, narsisistik bileşendeki bireysel farklılaşmayı ölçmek için Raskin ve Hall (1979) tarafından oluşturulmuştur. Ames vd. (2006), yıllar içine defalarca kez revize edilen bu envanteri kısaltarak 16 soruluk formunu geliştirmiştir. Ölçeğin orijinal Cronbach Alfa değeri .85 olarak hesaplanmıştır. Bu envanterin Türkçe geçerlik ve güvenirlik çalışması Atay (2009) tarafından yapılmıştır. Atay tarafından yapılan Türkçe eşdeğerlik ve güvenirlik çalışmalarında, ölçeğin Cronbach alfa değeri .62 olarak tespit edilmiştir.

Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği (ÜBBSÖ)

Erzen (2016) tarafından geliştirilen Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği 5'li Likert tipinde olup 18 madde içermektedir. Ölçeğin üç alt boyutu vardır: Güvenli bağlanma stili, kaygılı-kararsız bağlanma stili ve kaçınmacı bağlanma stili. Güvenirlik analizi sonucunda, ölçeğin güvenli bağlanma stili alt boyutu için Cronbach alpha değeri .69, kaygılı-kararsız bağlanma stili alt boyutu için .71 ve kaçınan bağlanma stili alt boyutu için ise .80 olarak bulunmuştur.

Veri Analizi

Verilerin analizi için bu çalışmada SPSS 25 paket programı kullanılmıştır, verilerin tanımlayıcı analizinde yüzde, ortalama, frekans ve standart sapma değerlerine başvurulmuştur. Ayrıca, değişkenlerin normallik varsayımını test etmek için çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmıştır. Elde edilen çarpıklık ve basıklık katsayıları, verilerin -1.5 ve +1.5 arasında olduğunu göstererek normal dağılımı işaret etmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu sonuçlar doğrultusunda, parametrik testlerin kullanılması kararı alınmıştır. Araştırmadaki çarpıklık ve basıklık katsayılarına ait değerler Tablo 2'de ayrıntılı olarak sunulmuştur.

Tablo 2.

Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Narsisistik Kişilik Envanteri ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeğine Ait Betimsel Değerler

Değişkenler	N	Min.	Maks.	Ss.	Çarpıklık		Basıklık	
					z	SH	z	SH
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	504	20	77	12,442	-0,551	0,109	-0,461	0,217
Narsisistik Kişilik Envanteri	504	19	29	1,743	-0,016	0,109	-0,542	0,217
Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri	504	35	67	6,526	0,178	0,109	-0,495	0,217

Tablo 2'de, araştırmaya katılan katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi, Narsisistik Kişilik Envanteri ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği'nden elde ettikleri puanların normallik testi sonuçlarına yer verilmiştir. Veriler, sosyodemografik özelliklere göre incelenirken, ikili gruplar için bağımsız t testi ve üçten fazla grup için ANOVA testi uygulanmıştır. Elde edilen farklılıkların analizi için Scheffe Post Hoc testi kullanılmıştır. Araştırmadaki değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için ise Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Ayrıca, değişkenler arasındaki yordama düzeylerini belirlemek amacıyla regresyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Çalışma Planı ve Süreci

<p>Araştırmanın başlangıcında, Yetişkin Ayrılık Anksiyetesi Anketi, Narsisistik Kişilik Envanteri ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği'nin geliştirilmesi veya uyarlanmasıyla ilgili çalışmalar yapan araştırmacılardan ölçek izinleri alınmıştır. Bu ölçek izinleri, ilgili ölçeklerin kullanımına ilişkin yetkilendirmeleri içeren bölümde yer almaktadır.</p>	Ekim 2022
<p>Araştırmanın ikinci aşamasında, araştırma sürecinin etik açıdan uygunluğunu sağlamak amacıyla Yakın Doğu Üniversitesi Etik Kurul Komisyonu'na başvurularak Etik Kurul İzni alınmıştır. Etik Kurul İzni, araştırmanın etik kurallara uygun şekilde yürütülmesi için alınan onayı içeren bölümde yer almaktadır.</p>	Kasım 2022
<p>Araştırmanın üçüncü aşamasında, çalışmanın evrenini oluşturan 18 yaş ve üzeri üniversite öğrencilerine ulaşmak amacıyla Aydınlatılmış Onam Formu, Sosyo-demografik Bilgi Formu, Yetişkin Ayrılık Anksiyetesi Anketi, Narsisistik Kişilik Envanteri ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği'ni içeren anket formları kullanılarak, çevrimiçi olarak Google Form üzerinden düzenlenmiş ve katılımcılara ulaştırılmıştır.</p>	Aralık 2022
<p>Kavramsal temeller ve ilgili alan yazının incelenmesi.</p>	Ocak 2023
<p>Analizlerimiz, örneklem grubumuzdaki verilerin üzerinden geçildikten sonra elde edilen sonuçlar, mevcut literatürle karşılaştırılarak değerlendirilmiş ve sonuç olarak çıkarılan bulgular doğrultusunda tartışmalar yürütülmüştür. Ayrıca, bu çalışma sonucunda elde edilen öneriler de literatürde yer alan bilgilerle uyumlu bir şekilde sunulmuştur.</p>	Mayıs 2023

BÖLÜM IV

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde ilk olarak katılımcıların Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeğinden elde ettikleri puanlar cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni durum, gelir durumu, anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu değişkenlerine göre karşılaştırılmıştır. Bir sonraki adımda Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi, Narsistik Kişilik Envanteri ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. En son adımda ise Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ve Narsistik Kişilik Envanterinden aldıkları puanların Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği puanları üzerindeki etkisi incelenmiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda elde edilen tüm sonuçlara ait veriler tablolar halinde özetlenerek açıklanmıştır.

Tablo 3.

Katılımcıların Cinsiyet Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

	Cinsiyet Durumu	N	Ort.	Ss.	t	p
Güvenli Bağlanma Stili	Erkek	168	19,54	2,543	-2,161	0,031*
	Kadın	336	20,06	2,511		
Kaçınan Bağlanma Stili	Erkek	168	12,26	3,524	-1,012	0,312
	Kadın	336	12,57	3,13		
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	Erkek	168	14,86	4,193	-0,39	0,697
	Kadın	336	15,01	4,329		

* $p \leq 0,05$

Tablo 3'ün incelenmesi sonucunda, cinsiyet durumuna bağlı olarak üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma stili puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir ($t=-2,161$; $p \leq 0,05$). Bu bulguya göre, kadın katılımcıların güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının (Ort=20,06; Ss=2,511), erkek katılımcıların puan ortalamalarından (Ort=19,54; Ss=2,543) daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Öte yandan, tablonun analiz edilmesi sonucunda, katılımcıların cinsiyet durumuna bağlı olarak üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği alt boyutlarından kaçınan

bağlanma stili ($t=-1,012$; $p>0,05$) ve kaygılı kararsız bağlanma stili ($t=-0,39$; $p>0,05$) puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir.

Tablo 4.

Katılımcıların Yaş Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

	Yaş Durumu	N	Ort.	Ss.	Min.	Maks.	f	p	Fark
Güvenli Bağlanma Stili	18-24	129	19,61	2,682	13	24	4,836	0,003*	4<3
	25-31	157	20,07	2,489	13	25			
	32-38	55	20,93	2,501	12	24			
	39 ve üzeri	163	19,57	2,365	14	25			
Kaçınan Bağlanma Stili	18-24	129	12,1	3,172	8	19	10,224	0,00*	3<2
	25-31	157	13,39	3,151	8	20			
	32-38	55	10,76	2,701	6	18			
	39 ve üzeri	163	12,45	3,358	6	21			
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	18-24	129	14,94	4,839	6	26	1,4	0,242	-
	25-31	157	15,48	4,118	7	25			
	32-38	55	14,33	4,857	7	26			
	39 ve üzeri	163	14,69	3,704	7	29			

* $p \leq 0,05$

Tablo 4'ün analizi sonucunda, katılımcıların yaş durumuna bağlı olarak üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma stili ($f=4,836$; $p \leq 0,05$) ve kaçınan bağlanma stili ($f=10,224$; $p \leq 0,05$) puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Yapılan Post Hoc Testi sonucunda, ortaya çıkan farklılıkların güvenli bağlanma stili için 32-38 ve 39 ve üzeri yaş gruplarından, kaçınan bağlanma stili için 25-31 ve 32-38 yaş gruplarından kaynaklandığı belirlenmiştir. Ortalamalara bakıldığında, güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının 32-38 yaş aralığında yer alan katılımcılarda (Ort=20,93; Ss=2,501); kaçınan bağlanma stilleri puan ortalamalarının ise 25-31 yaş aralığında yer alan katılımcılarda (Ort=13,93; Ss=3,151) en yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo incelendiğinde, katılımcıların yaş durumuna göre kaygılı kararsız bağlanma stili puan ortalamalarının ($f=1,4$; $p>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

Tablo 5.

Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

	Eğitim Durumu	N	Ort.	Ss.	Min.	Maks.	f	p	Fark
Güvenli Bağlanma Stili	İlkokul	3	22	0	22	22	5,987	0,00*	2<1
	Ortaokul	4	15	0	15	15			
	Lise	44	19,09	2,81	13	24			
	Ön Lisans	71	20,25	2,033	16	23			
	Lisans ve üzeri	382	19,94	2,533	12	25			
Kaçınan Bağlanma Stili	İlkokul	3	14	0	14	14	2,714	0,029*	4<2
	Ortaokul	4	15	0	15	15			
	Lise	44	12,64	3,511	6	19			
	Ön Lisans	71	11,45	2,687	6	19			
	Lisans ve üzeri	382	12,6	3,327	6	21			
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	İlkokul	3	21	0	21	21	3,23	0,012*	4<1
	Ortaokul	4	15	0	15	15			
	Lise	44	14,93	3,637	10	24			
	Ön Lisans	71	13,72	3,844	7	23			
	Lisans ve üzeri	382	15,15	4,401	6	29			

* $p \leq 0,05$

Tablo 5'te yapılan analizlere göre, katılımcıların eğitim durumuna bağlı olarak üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma stili ($f=5,987$; $p \leq 0,05$), kaçınan bağlanma stili ($f=2,714$; $p \leq 0,05$) ve kaygılı kararsız bağlanma stili ($f=3,23$; $p \leq 0,05$) puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Yapılan Post Hoc testi sonucunda, ortaya çıkan farklılıkların kaygılı kararsız bağlanma stili için ilkokul ve ön lisans eğitim gruplarından, kaçınan bağlanma stili için ortaokul ve ön lisans eğitim gruplarından, güvenli bağlanma stili için ise ilkokul ve ortaokul eğitim gruplarından kaynaklandığı belirlenmiştir. Ortalamalara bakıldığında, güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının ilkokul eğitim durumuna sahip katılımcılarda (Ort=22; Ss=0,00), kaçınan bağlanma stili puan ortalamalarının ortaokul eğitim durumuna sahip katılımcılarda (Ort= 15; Ss=0,00), kaygılı kararsız bağlanma stili puan ortalamalarının ise ilkokul eğitim durumuna sahip katılımcılarda (Ort=21; Ss=0,00) en yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6.

Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

	Medeni Durumu	N	Ort.	Ss.	t	p
Güvenli Bağlanma Stili	Bekar	284	19,55	2,68	-3,456	0,001*
	Evli	220	20,31	2,259		
Kaçınan Bağlanma Stili	Bekar	284	12,7	3,143	1,831	0,068
	Evli	220	12,17	3,403		
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	Bekar	284	15,32	4,805	2,231	0,026*
	Evli	220	14,5	3,445		

* $p \leq 0,05$

Tablo 6'da yapılan analizlere göre, katılımcıların medeni durumlarına bağlı olarak üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma stili ($t=-3,456$; $p \leq 0,05$) ve kaygılı kararsız bağlanma stili ($t=2,231$; $p \leq 0,05$) puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu gözlemlenmiştir.

Bu bulgulara göre, evli katılımcıların güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının bekar katılımcılardan daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Ort=20,31; Ss=2,259 evli katılımcılar için, Ort=19,55; Ss=2,68 bekar katılımcılar için). Ayrıca, bekar katılımcıların kaygılı kararsız bağlanma stili puan ortalamalarının evli katılımcılardan daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Ort=15,32; Ss=4,805 bekar katılımcılar için, Ort=14,5; Ss=3,445 evli katılımcılar için).

Öte yandan, tablonun analiz edilmesi sonucunda, katılımcıların medeni durumuna bağlı olarak kaçınan bağlanma stili puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür ($p > 0,05$).

Tablo 7.

Katılımcıların Gelir Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

	Gelir Durumu	N	Ort.	Ss.	Min.	Maks.	f	p	Fark
Güvenli Bağlanma Stili	Düşük	61	18,92	2,777	15	24	5,299	0,005*	1<3
	Orta	355	19,99	2,443	13	25			
	Yüksek	88	20,15	2,58	12	24			
Kaçınan Bağlanma Stili	Düşük	61	12,39	2,996	8	19	1,533	0,217	-
	Orta	355	12,35	3,207	6	21			
	Yüksek	88	13,02	3,645	7	20			
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	Düşük	61	16,98	5,045	6	29	7,986	0,00*	3<1
	Orta	355	14,71	4,113	7	26			
	Yüksek	88	14,58	4,036	8	23			

* $p \leq 0,05$

Tablo 7'deki analizlere göre, katılımcıların gelir durumlarına bağlı olarak üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma stili ($f=5,299$; $p \leq 0,05$) ve kaygılı kararsız bağlanma stili ($f=7,986$; $p \leq 0,05$) puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, yapılan Post Hoc testi sonucunda, bu farklılıkların yüksek ve düşük gelir durumu grupları arasında olduğu belirlenmiştir.

Ortalama puanlara bakıldığında, güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının yüksek gelir durumuna sahip katılımcılarda en yüksek olduğu görülmektedir (Ort=20,15; Ss=2,58). Bununla birlikte, kaygılı kararsız bağlanma stili puan ortalamalarının düşük gelir durumuna sahip katılımcılarda en yüksek olduğu saptanmıştır (Ort=16,98; Ss=5,045).

Diğer yandan, tablonun analiz edilmesi sonucunda, katılımcıların gelir durumuna bağlı olarak kaçınan bağlanma stili puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı gözlenmiştir ($f=1,533$; $p > 0,05$).

Tablo 8.

Katılımcıların Anne Eğitim Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

	Anne Eğitim Durumu	N	Ort.	Ss.	Min.	Maks.	f	p	Fark
Güvenli Bağlanma Stili	İlkokul	222	19,93	2,471	13	25	1,599	0,173	-
	Ortaokul	59	19,14	2,681	14	25			
	Lise	125	20,1	2,756	12	24			
	Ön Lisans	30	19,83	2,506	15	23			
	Lisans ve üzeri	68	20,01	2,084	17	24			
Kaçınan Bağlanma Stili	İlkokul	222	12,51	3,242	6	21	2,377	0,051	-
	Ortaokul	59	11,92	3,075	8	19			
	Lise	125	12,26	3,37	8	20			
	Ön Lisans	30	14,07	2,828	8	19			
	Lisans ve üzeri	68	12,49	3,357	8	18			
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	İlkokul	222	15,22	4,012	7	29	0,657	0,622	-
	Ortaokul	59	15,29	4,303	6	26			
	Lise	125	14,69	3,907	8	26			
	Ön Lisans	30	14,4	3,874	8	23			
	Lisans ve üzeri	68	14,6	5,741	7	25			

* $p \leq 0,05$

Tablo 8'deki analizlere göre, katılımcıların anne eğitim durumlarına bağlı olarak üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma stili ($f=1,599$; $p>0,05$), kaçınan bağlanma stili ($f=2,377$; $p>0,05$) ve kaygılı kararsız bağlanma stili ($f=0,657$; $p>0,05$) puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı gözlemlenmiştir.

Sonuçlar, katılımcıların anne eğitim düzeylerine bağlı olarak güvenli bağlanma stili, kaygılı kararsız bağlanma stili ve kaçınan bağlanma stili puan ortalamalarının benzer düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu durum, katılımcıların annelerinin ilkökul, ortaokul, lise, ön lisans ve yüksek lisans gibi farklı eğitim seviyelerine sahip olmalarına rağmen bağlanma stillerinin benzerlik gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Tablo 9.

Katılımcıların Baba Eğitim Durumuna Göre Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçek Puanlarının Karşılaştırılması

	Baba Eğitim Durumu	N	Ort.	Ss.	Min.	Maks.	f	p	Fark
Güvenli Bağlanma Stili	İlkokul	142	19,76	2,571	13	25	5,109	0,00*	5<3
	Ortaokul	77	19,38	2,084	14	23			
	Lise	122	20,7	2,677	15	25			
	Ön Lisans	57	19,26	2,602	12	23			
	Lisans ve üzeri	106	19,81	2,363	13	23			
Kaçınan Bağlanma Stili	İlkokul	142	12,13	3,471	6	21	4,079	0,003*	2<4
	Ortaokul	77	11,49	2,703	6	18			
	Lise	122	12,61	2,824	8	19			
	Ön Lisans	57	13,44	3,14	8	20			
	Lisans ve üzeri	106	12,95	3,686	7	19			
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	İlkokul	142	14,36	3,904	7	25	1,351	0,25	-
	Ortaokul	77	15,03	4,167	9	26			
	Lise	122	15,26	4,31	6	29			
	Ön Lisans	57	15,75	4,315	10	26			
	Lisans ve üzeri	106	14,95	4,74	7	25			

* $p \leq 0,05$

Tablo 9'da yapılan analizlere göre, katılımcıların baba eğitim durumlarına göre üç boyutlu bağlanma stilleri ölçeği alt boyutlarından güvenli bağlanma stili ($f=5,109$; $p \leq 0,05$) ve kaçınan bağlanma stili ($f=4,079$; $p \leq 0,05$) puan ortalamalarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Yapılan Post Hoc testi analizi sonucunda, ortaya çıkan farklılıkların güvenli bağlanma stili için lise ve lisans ve üzeri eğitim gruplarından, kaçınan bağlanma stili için ön lisans ve ortaokul eğitim gruplarından kaynaklandığı bulunmuştur. Ortalamalara bakıldığında, güvenli bağlanma stili puan ortalamalarının baba eğitim durumu lise olan katılımcılarda ($Ort=20,7$; $Ss=2,677$), kaçınan bağlanma stili puan ortalamalarının baba eğitim durumu ön lisans olan katılımcılarda ($Ort=13,44$; $Ss=3,14$) en yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo incelendiğinde, katılımcıların baba eğitim durumuna göre kaygılı kararsız bağlanma stilipuan ortalamalarının ($f=1,351$; $p>0,05$) istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği anlaşılmaktadır.

Tablo 10.

Katılımcıların Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi, Narsistik Kişilik Envanteri ve Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Puanları Arasındaki İlişkilere Ait Pearson Korelasyon Katsayıları

		1	2	3	4	5
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	r	1				
	p					
Narsistik Kişilik Envanteri	r	0,015	1			
	p	0,734				
Güvenli Bağlanma Stili	r	,092*	-0,068	1		
	p	0,04	0,129			
Kaçınan Bağlanma Stili	r	-,162**	-0,011	-,245**	1	
	p	0,00	0,803	0,00		
Kaygılı Kararsız Bağlanma Stili	r	-,243**	-,110*	-,167**	,343**	1
	p	0,00	0,013	0,00	0,00	

** $p\leq 0,01$, * $p\leq 0,05$

Tablo 10'da yer alan verilere göre, katılımcıların yetişkin ayrılma anksiyetesi puanları ile üç boyutlu bağlanma stilleri arasında çeşitli korelasyonlar bulunmaktadır.

İlk olarak, yetişkin ayrılma anksiyetesi puanları ile güvenli bağlanma stili puanları arasında pozitif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($r=0,092$; $p\leq 0,05$) gözlemlenmektedir. Bu durumda, yetişkin ayrılma anksiyetesi arttıkça güvenli bağlanma stili puanları da artmaktadır. Diğer bir deyişle, bireylerin ayrılma anksiyetesi arttıkça sağlam ve güvenli bir bağlanma eğilimi gösterme ihtimalleri yükselmektedir.

Ayrıca, yetişkin ayrılma anksiyetesi puanları ile kaçınan bağlanma stili ($r=-0,162$; $p\leq 0,01$) ve kaygılı kararsız bağlanma stili ($r=-0,243$; $p\leq 0,01$) puanları arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler gözlenmektedir. Bu bulgular, yetişkin ayrılma anksiyetesi arttıkça kaçınan bağlanma ve kaygılı kararsız bağlanma eğilimlerinin azaldığını göstermektedir. Yani, bireylerin ayrılma anksiyetesi arttıkça bağlanma stilleri daha sağlıklı ve güvenli hale dönüşebilmektedir.

Öte yandan, yetişkin ayrılma anksiyetesi puanları ile narsisistik kişilik envanteri puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir ($r=0,015$; $p>0,05$). Bu sonuç, yetişkin ayrılma anksiyetesi ve narsisistik kişilik özellikleri arasında belirgin bir ilişki olmadığını göstermektedir.

Narsisistik kişilik envanteri puanları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkilere bakıldığında, narsisistik kişilik envanteri puanları ile kaygılı kararsız bağlanma stili arasında negatif yönlü ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki ($r=-0,110$; $p\leq 0,05$) olduğu görülmektedir. Bu durumda, narsisistik kişilik özellikleri arttıkça kaygılı kararsız bağlanma eğilimi azalmaktadır. Ancak, narsisistik kişilik envanteri puanları ile güvenli bağlanma stili ($r=-0,068$; $p>0,05$) ve kaçınan bağlanma stili ($r=-0,011$; $p>0,05$) arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir. Bu bulgular, narsisistik kişilik özelliklerinin güvenli bağlanma ve kaçınan bağlanma eğilimleri üzerinde belirgin bir etkisi olmadığını göstermektedir.

Tablo 11.

Katılımcılarda Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi ve Narsisistik Kişilik Envanterinin Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği Üzerindeki Yordayıcı Etkisine Ait Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Sh	β	T	P
(Sabit)	63,222	4,108		15,39	0,00
Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi	-0,118	0,023	-0,224	-5,171	0,00*
Narsisistik Kişilik Envanteri	-0,319	0,162	-0,085	-1,962	0,05*

$R=0,241$ $R^2=0,058$ $F(2-503)=15,454$ $p\leq 0,01$

* $p\leq 0,05$ Bağımlı Değişken: Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Bağımsız Değişkenler: Yetişkin Ayrılma Anksiyetesi Anketi ve Narsisistik Kişilik Envanteri

Tablo 11'de sunulan regresyon analizi sonuçlarına göre, katılımcıların yetişkin ayrılma anksiyetesi anketi puanları ile üç boyutlu bağlanma stilleri arasında negatif bir ilişki olduğu görülmektedir ($\beta=-0,224$; $p\leq 0,01$). Yani, yetişkin ayrılma anksiyetesi düzeyi artan katılımcıların güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı kararsız bağlanma stillerine olan eğilimlerinin azaldığı gözlenmektedir. Benzer şekilde, narsisistik kişilik envanteri puanlarının da üç boyutlu bağlanma

stilleri üzerinde negatif bir etkisi olduğu bulunmuştur ($\beta=-0,085$; $p\leq 0,05$). Bu da, narsisistik kişilik özelliklerine sahip olan katılımcıların güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı kararsız bağlanma stil puanlarının düşük olduğunu göstermektedir. Bu bulgular, yetişkin ayrılma anksiyetesi ve narsisistik kişilik özelliklerinin bireylerin bağlanma stilleri üzerinde önemli bir yordayıcı rol oynadığını göstermektedir.

Katılımcıların üç boyutlu bağlanma stilleri değişiminin %5'i yetişkin ayrılma anksiyetesi ve narsisistik kişilik envanteri tarafından açıklanmaktadır.

BÖLÜM V

Tartışma

Bu çalışmada, yetişkinlerde ayrılık sonrası görülen ayrılma kaygısıyla narsisizm ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmanın ilk bulgusunda kadın katılımcıların güvenli bağlanma düzeylerinin erkek katılımcılardan daha yüksek olduğu gözlemlenmiştir. Alan yazın incelendiğinde Akbağ ve İmamoğlu (2010) ve Karaşar (2014) tarafından yapılan araştırmalar çalışma bulgularına benzer sonuçlar vermiştir. Yapılan farklı çalışmalarda da bağlanma düzeylerinde cinsiyete göre önemli farklılıklar keşfedilmiştir (Fujimori vd., 2017; Powers vd., 2006). Koçak ve Karasu'nun (2016) lise öğrencileri üzerinde yaptıkları çalışmada erkek öğrenciler güvenli ve kaçınmacı bağlanma stilleri düzeylerinde yüksek puan alırken, kız öğrenciler kaygılı bağlanma stili düzeylerinde yüksek puan almıştır. Yaman'ın (2019) araştırmasına göre kaygılı bağlanma alt boyutunda kadınlar erkeklerden daha yüksek puan almaktadır. Yapılan çalışmada kadınların güvenli bağlanma stilleri düzeylerinin hedeflenenden daha yüksek olduğu bulunmuştur. Sonuç olarak, cinsiyet faktörü dikkate alındığında kadınların özellikle eş seçerken daha yüksek güvenli bağlanma düzeylerine ve kararlarında daha spesifik kriterlere sahip oldukları belirlenmiştir. Babahanoğlu'nun (2021) yaptığı çalışmaya göre bireysel ayrımlar, kültürel farklılıklar ve diğer sosyal dinamikler kadınların güvenli bağlanma seviyelerinde etkili olabileceği ortaya konmuştur.

Araştırmanın bir diğer bulgusunda katılımcıların güvenli bağlanma düzeylerin 32-38 yaş aralığında yer alan katılımcılarda; kaçınan bağlanma düzeylerinin ise 25-31 yaş aralığında yer alan katılımcılarda en yüksek olduğu gözlenmiştir. Alan yazında elde edilen bu sonucu destekleyen araştırmalar incelendiğinde, Tunalı'nın (2010) araştırmasında, bağlanma biçimlerinin yaşa göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Buna göre, 18-20 yaş arasındakilerin diğer yaş gruplarına göre daha yüksek kaygılı-kararsız bağlanma düzeylerine sahip olduğu görülmektedir. Bireylerin yetişkinliğe geçiş sürecinde sosyal çevrelerinin değişmesi veya evden ayrılma gibi durumlardan ortaya çıkan zorluklar, ayrılma anksiyetesinin artmasına ve yetişkinliğe uyum sağlama sürecine yönelik zorluklara sebep olabilir. (Aktaş, 1997; Arı, 1989). Bu çalışmada yaş aralığı arttıkça güvenli bağlanma durumunun da artabileceği belirlenmiştir. Yazıcıoğlu'nun (2011) üniversite öğrencileri üzerinde ve Atik'in (2013) lise öğrencileri üzerinde bağlanma stillerini inceledikleri araştırmalarda, bağlanma stillerine ilişkin bulguların yaşa göre farklılaşmadığı ortaya koyulmuştur. Yolalan (2013) ergenlerde depresyon ve bağlanma biçimlerini incelediği çalışmasında bağlanma biçimlerinde yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğuna dair bir bulguya rastlamamıştır. Erözkan (2011) araştırmasında üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar verme stratejilerini incelemiştir ve gerçekleştirdiği bu çalışmada öğrencilerin bağlanma stillerinde yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık olduğuna dair bir kanıt bulamamıştır. Onur (2006) ise yaptığı çalışmada yaş faktörünün ergenlerin bağlanma biçimlerini etkilediği sonucuna varmıştır. Ortaya çıkan bu fark 18 yaş ve üzerinde korkulu bağlanma, saplantılı bağlanma ve kayıtsız bağlanma oranlarında artış olarak gerçekleşmektedir. Alan yazında ortaya çıkan bu farklılıkların seçilen örneklem gruplarının farklı özelliklere sahip olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmada katılımcıların güvenli bağlanma ve kaygılı kararsız bağlanma düzeylerinin ilköğretim durumuna sahip katılımcılarda; kaçınan bağlanma düzeylerinin ortaokul eğitim durumuna sahip katılımcılarda en yüksek olduğu gözlenmiştir. Yapılan alan yazın taramasında bağlanma stilleri ile eğitim düzeyleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çok fazla çalışmaya rastlanmamıştır. Gerçekleştirilen az sayıda çalışmada ise eğitim durumu ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır (Gürçam, 2017; Okçi, 2017). Ortaya çıkan bu farklılığın kişilerin bağlanma stilleri üzerinde birçok faktörün etkili olabilmesinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmaya dahil edilen evli katılımcıların güvenli bağlanma düzeylerinin bekar katılımcılardan daha yüksek olduğu; bekar katılımcıların ise kaygılı kararsız bağlanma düzeylerinin evli katılımcılardan daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Hazan ve Shaver tarafından ifade edildiği üzere, kişilerin duygusalbağ kurdukları eşleriyle olan ilişkilerindeki duygular ve davranışlar, bağlanma stilleriyle benzerlik göstermektedir. Evli bireylerin güvenli bağlanma düzeylerinin daha yüksek oluşunun sorumluluk, sorun çözme yetisinin gelişmesi, kolay yakın ilişki ve duygusal destekten kaynaklanabileceği yapılan çalışmalarda ortaya konmuştur. Alan yazında bu araştırma bulgusunu destekler nitelikte bağlanma stillerinin medeni duruma göre değiştiğini belirten çalışmalara rastlamak mümkündür (Evans ve Kelley, 2004; Güler, 2015; Özdemir, 2012).

Araştırmada katılımcıların güvenli bağlanma düzeylerinin yüksek gelir durumuna sahip katılımcılarda; kaygılı kararsız bağlanma düzeylerinin ise düşük gelir durumuna sahip katılımcılarda en yüksek olduğu gözlenmiştir. Bunun sebebinin gelir düzeyi ile benlik saygısının paralellik göstermesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Kişilerin sahip olduğu maddi gelire göre bağlanma stillerinin değiştiği alan yazında yer alan Aldinç vd. (2004), Ay vd. (2004) ve Wang ve Shen (2003) tarafından yapılan çalışmalarda da ortaya konulmuştur.

Araştırmaya dahil edilen katılımcıların anne eğitim durumuna göre bağlanma düzeylerinin değişmediği tespit edilmiştir. Alan yazın incelendiğinde Turan Cebeci (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada anne eğitim durumuna göre güvenli bağlanma stili puanlarında farklılık yaşandığı ve annesi ortaokul mezunu olan çocukların güvenli bağlanma puanlarının annesi diğer kademelerden mezun olan çocuklara göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Onur'un (2006) araştırmasına göre de ergenlerin bağlanma stilleri annelerinin eğitim düzeyine göre farklılık göstermekte ve bu farklılık korkulu bağlanma hissettiğini bildiren öğrencilerin yüzdesini değiştirmektedir. Buna göre annesi lise veya üniversite mezunu olan çocukların korkulu bağlanma oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Yazıcıoğlu (2011) üniversite öğrencileri üzerinde gerçekleştirdiği çalışmada ebeveyn eğitim düzeyi ile öğrencilerin bağlanma stillerinde anlamlı bir farklılaşma olmadığını saptamıştır. Atik'in (2013) çalışmasına göre de lise çağındaki ergenlerde anne eğitim düzeyi ile bağlanma stilleri arasında bir bağlantı bulunmamaktadır. Farklı zamanlarda gerçekleştirilen çeşitli çalışmalarda da araştırma bulgusuyla aynı sonuçlara ulaşan çalışmalar bulunmaktadır (Sumbas ve Sezer, 2017). Yapılan araştırmalarda farklı

bulguların elde edilmesinin seçilen örneklemin yaş ortalaması ve sahip olduğu kültürel değerler gibi değişkenlerin etkisinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmanın bir diğer bulgusunda katılımcıların güvenli bağlanma düzeylerinin baba eğitim durumu lise olan katılımcılarda; kaçınan bağlanma düzeylerinin baba eğitim durumu ön lisans olan katılımcılarda en yüksek olduğu gözlenmiştir. Baba eğitim düzeyi düştükçe, otoriter eğilimlerin daha belirgin hale gelebileceği bazı çalışmalarda görülebilir (Subaşı Kazan, 2020). Alan yazında baba eğitim durumu ile bağlanma stilleri arasında anlamlı bir ilişki olduğunu tespit eden çalışmalara rastlanmaktadır (Akın, 2011; Keskin, 2007). Öte yandan, Yolalan'ın (2013) bu konuda yaptığı çalışmada bu çalışma bulgusunun aksine baba eğitim durumu dikkate alındığında ergenlerin bağlanma stilleri arasında belirgin bir farklılık yaşanmadığı saptanmıştır. Alan yazında ortaya çıkan bu tutarsız sonuçların ailelerin sahip olduğu kültürel özelliklerin farklılaşmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın önemli bulgusunda katılımcıların yetişkin ayrılma anksiyetesi düzeyleri ile güvenli bağlanma düzeyleri arasında pozitif yönlü; kaçınan bağlanma ve kaygılı kararsız bağlanma düzeyleri arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Buna göre, yetişkin ayrılma anksiyetesi düzeyleri arttıkça güvenli bağlanma düzeyleri artmakta; kaçınan bağlanma ve kaygılı kararsız bağlanma düzeyleri azaldığı gözlenmiştir. Bununla birlikte, katılımcıların narsisistik kişilik envanteri düzeyleri ile kaygılı kararsız bağlanma düzeyleri arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir. Buna göre, narsisistik kişilik envanteri düzeyleri arttıkça kaygılı kararsız bağlanma düzeyleri azaldığı gözlenmiştir. Konu üzerinde alan yazında yapılan araştırmalar incelendiğinde, Kılıç ve Kümbetlioğlu'nun (2019) gerçekleştirdikleri çalışmada kaygılı bağlanmanın obsesif, saplantılı ve kıskanç kişiliklerle bağlantılı olduğu sonucuna vardıkları görülmektedir. Bu kişilerin kurdukları yakın ilişkilerde ayrılık anksiyetesi ve kaygılı kararsız bağlanma stili geliştirdikleri söylenmektedir. Bahsedilen özellikler dikkate alındığında bu çalışmada kaygılı bağlanmanın narsisistik kişilikle ilişkilendirilmesinin desteklendiği görülmektedir. Crawford vd. (2006) tarafından yapılan araştırmada da narsisizmin patolojik yönünün kaygılı kararsız bağlanma ile bağlantılı olduğu vurgulanmaktadır (Sümer vd., 2009). Narsisizmin büyüklenmeci boyutu, katılımcıların narsisistik kişilik özelliklerini değerlendirmek için narsisizmin büyüklenmeci boyutu kullanılmaktadır. Artan özgüven problemlerinin, ilişkilerde

kaygı ve kıskançlık boyutlarını bastırıldığı fakat incinebilir narsistik yapılarda bu boyutların belirginleştiği görülmektedir. Literatürdeki benzer çalışmalar incelendiğinde narsistik kişilik özellikleri ile kaygılı bağlanmanın ilişkili olduğu görülmektedir (Set, 2020). Elibol ve Tok (2019) da çalışmalarında kendini bastırma ve kaçınmacı bağlanma arasında anlamlı bir ilişki olduğunu dile getirmişlerdir. Gerçekleştirilen literatür incelemesinde bu araştırmada elde edilen bulguların desteklendiği görülmektedir.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusunda katılımcılarda yetişkin ayrılma anksiyetesi ve narsistik kişilik düzeylerinin bağlanma düzeylerini negatif yönde yordadığı tespit edilmiştir. Katılımcıların bağlanma düzeyleri değişiminin %5'i yetişkin ayrılma anksiyetesi ve narsistik kişilik düzeyleri tarafından açıklanmaktadır. Çalışmadan elde edilen bulgular, konuyla ilgili yapılmış diğer çalışmalarla uyum göstermektedir (Fossati vd., 2014). Miller vd. (2010) tarafından gerçekleştirilen araştırmaya göre kaygılı bağlanma ile kırılabilir narsisizm arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bifulco vd. (2006), tarafından gerçekleştirilen çalışmaya göre kişilerin sahip olduğu ayrılık anksiyetesi ve ilişkili değişkenler aynı zamanda erken yaşta ebeveynlerinin ne kadar aşırı korumacı olduğunu da göstermektedir. Anksiyete, çocuklukta bağlanma ne kadar yüksek olursa, yetişkinlikte ilişki sonrası ayrılık anksiyete oluşturmak ve ayırt etmek daha kolaydır. Yakın ilişkilerde ayrılık anksiyetesi daha uzun sürmektedir. Bağlanma stillerinin yetişkin ayrılma anksiyetesi bozukluğu ile bağlantılı olduğu gösterilmiştir. Ortaya çıkan bu sonuç gerçekleştirilen çalışmada elde edilen bulgular tarafından da desteklenmektedir.

BÖLÜM VI

Sonuç ve Öneriler

Sonuçlar

Cinsiyet durumuna göre güvenli bağlanma düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Kadın katılımcıların güvenli bağlanma stili puan ortalamaları erkek katılımcılardan daha yüksektir.

Yaş durumuna göre güvenli bağlanma ve kaçınan bağlanma düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Güvenli bağlanma stili puan ortalamaları 32-38 yaş aralığında yer alan katılımcılarda; kaçınan bağlanma stilleri puan ortalamaları ise 25-31 yaş aralığında yer alan katılımcılarda en yüksektir.

Eğitim durumuna göre güvenli bağlanma, kaçınan bağlanma ve kaygılı kararsız bağlanma düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Güvenli bağlanma stili ve kaygılı kararsız bağlanma stili puan ortalamaları ilkokul eğitim durumuna sahip katılımcılarda; kaçınan bağlanma stili puan ortalamaları ortaokul eğitim durumuna sahip katılımcılarda en yüksektir.

Medeni durumuna göre güvenli bağlanma ve kaygılı kararsız bağlanma düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Evli katılımcıların güvenli bağlanma stili puan ortalamaları bekar katılımcılardan daha yüksek; bekar katılımcıların ise kaygılı kararsız bağlanma stili puan ortalamaları evli katılımcılardan daha yüksektir.

Gelir durumuna göre güvenli bağlanma ve kaygılı kararsız bağlanma düzeylerinin farklılaştığı bulunmuştur. Güvenli bağlanma stili puan ortalamaları yüksek gelir durumuna sahip katılımcılarda; kaygılı kararsız bağlanma stili puan ortalamaları düşük gelir durumuna sahip katılımcılarda en yüksektir.

Anne eğitim durumuna göre güvenli bağlanma stili, kaçınan bağlanma stili ve kaygılı kararsız bağlanma stili puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur.

Baba eğitim durumuna göre güvenli bağlanma stili ve kaçınan bağlanma stili puan ortalamalarının istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Buna göre, güvenli bağlanma stili puan ortalamaları baba eğitim durumu lise olan katılımcılarda; kaçınan bağlanma stili puan ortalamaları baba eğitim durumu ön lisans olan katılımcılarda en yüksektir.

Yetişkin ayrılma anksiyetesi puanları ile güvenli bağlanma stili puanları arasında pozitif yönlü; kaçınan bağlanma stili ve kaygılı kararsız bağlanma stili puanları arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Yetişkin ayrılma anksiyetesi puanları arttıkça güvenli bağlanma stili puanlarının arttığı; kaçınan bağlanma stili ve kaygılı kararsız bağlanma stili puanlarının azaldığı gözlenmiştir.

Narsisistik kişilik envanteri puanları ile kaygılı kararsız bağlanma stili puanları arasında negatif yönlü ve anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Narsisistik kişilik envanteri puanları arttıkça kaygılı kararsız bağlanma stili puanlarının azaldığı gözlenmiştir.

Yetişkin ayrılma anksiyetesi ve narsistik kişilik envanterinin üç boyutlu bağlanma stillerini negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Üç boyutlu bağlanma stilleri değişiminin %5'i yetişkin ayrılma anksiyetesi ve narsisistik kişilik envanteri tarafından açıklanmaktadır.

Bireylerin ayrılma kaygısı arttıkça kalıcı ve güvenli bağlanma gösterme olasılıkları da artmaktadır. Ayrılma kaygısı arttığında kaçınan bağlanma ve kaygılı kararsız bağlanmanın azalma eğiliminde olduğu bulunmuştur. Bu durum bireylerin ayrılma kaygısı arttıkça bağlanma biçimlerinin daha sağlıklı ve güvenli hale gelebileceğini düşündürmektedir. Bununla birlikte, diğer çalışmalar ise narsisistik kişilik özelliklerinin güvensiz bağlanma stillerini tetikleyebileceğini ve kaçınan bağlanma eğilimlerini artırabileceğini öne sürmektedir.

Yapılan çalışmada narsisizmin soğuk ve ilgisiz ebeveyn tavrından ortaya çıkabileceği bununla beraber bazı bağlanma stillerinde gelişebileceği ortaya konmuştur. Özellikle kırılğan narsisizm ile kaygılı bağlanma arasında bir bağlantı olduğu görülmektedir. Kırılğan narsisizm, bireylerin zayıf bir benlik algısıyla beraber onaylanma ihtiyacı ve duygusal hassasiyetlilik içinde olmalarını ifade eder. Bu durum, kaygılı bağlanma eğilimlerini artmasına sebep olabilir ve ilişkilerde güvensizlik yaşanmasına yol açabilir. Yapılan çalışmada tüm bağlanma stillerinin ayrılık kaygısı taşıdığı, bu durumun az veya çok yaşanmasının bireyde çeşitli psikolojik problemlere yol açabileceği araştırmalarda görülmektedir. Ayrılık kaygısı, ilişkilerde kaygı, stres ve güvensizlik gibi sonuçlara sebep olabilir ve kişilerin psikolojik ve duygusal refahını etkileyebilir.

Öneriler

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Türkiye’de gerçekleştirilen çalışmalarda genel olarak çocuklukta yaşanan bağlanma stilleri ele alınmıştır. Bu sebeple yetişkin örnekleminde yapılacak bağlanma stilleri araştırmalarının artırılmasının alan yazına önemli bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu araştırma Kıbrıs’ta yaşayan 18 yaş ve üzeri 504 katılımcı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın Türkiye’den seçilen bir örneklem üzerinde de gerçekleştirilmesi ve sonuçların karşılaştırılmasını faydalı sonuçlar doğurabileceği düşünülmektedir.

Kültürel farklılıkların literatürde yer alan birbiriyle uyum göstermeyen araştırma sonuçları üzerindeki etkisi düşünüldüğünde yapılacak yeni araştırmaların farklı kültürel gruplar üzerinde karşılaştırılmalı şekilde gerçekleştirilmesi önerilmektedir.

Devlete Yönelik Öneriler

Bu araştırmada bağlanma stillerinin cinsiyet ve yaş değişkenine göre farklılık gösterdiği sonucu elde edilmiştir. Buna göre kadınların ve 32-38 yaş arasında yer alan katılımcıların güvenli bağlanma stili puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bununla birlikte çocukların yaşamın ilk yıllarından itibaren bakım verenleri ile kurdukları bağlanma stillerinin bütün yaşamı boyunca etkili olduğu iyi bilinmektedir. Bu bağlamda anaokullarından itibaren bütün eğitim kurumlarında çocukların güvenli bağlanma stilleri kurmalarını sağlayacak faktörler üzerine çalışılması gerekli durumlarda aileler ile iş birliği kurulup onlara yönelik bilgilendirici eğitim programlarının hazırlanmasının ve hatta Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ve Halk Sağlığı Merkezleri tarafından potansiyel anne baba adaylarına yönelik bilgilendirici seminerlerin düzenlenmesinin toplum adına faydalı getirileri olacağı düşünülmektedir.

Klinisyenlere Yönelik Öneriler

İlişkilerinde ya da ilişkileri sonrası problem yaşayan kişilere uzman kişiler tarafından verilecek psikolojik danışma hizmetlerinde danışanların bağlanma stilleri konusunda bilinçlendirilmesi ve bu bağlanma stillerinin tetikleyicileri ve sonuçları

hakkında bilgi sahibi olmalarının danışanın kendi sürecini anlamlandırmasını kolaylaştıracağı ve elde edeceği yeni kazanımlarını daha verimli bir şekilde kullanabileceği düşünülmektedir.

Bu araştırmada, yetişkinlerde ayrılık sonrası görülen ayrılma kaygısı ile narsisizm ve bağlanma stilleri ile ilişkisi incelenmiştir. Alan yazında bağlanma stilleri ve ayrılık kaygısı üzerinde çok fazla çalışmanın yer almadığı göze çarpmaktadır bu bağlamda akademisyenlerin bağlanma stilleri ve ayrılık kaygısını etkileyen farklı değişkenleri aydınlatacak çalışmalar üzerinde durmaları önerilir.

Kaynakça

- Ainsworth, M.D.S., Blehar, M. C., Waters, E.,& Wall, S. (2014). Patterns of Attachment: A psychological study of the strange situation. NY: *Psychology Press*.
- Akbag, M., & Imamoglu, S. E. (2010). The prediction of gender and attachment styles on shame, guilt, and loneliness. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 10(2), 669-682.
- Akbay, S.E. (2015). *Ana-Babaya Bağlanma ile Romantik Yakınlık ve Otantik Benlik Arasındaki İlişkilerde Bağlanma Stilllerinin Aracı Rolünün İncelenmesi*(Doktora Tezi), Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Aktaş, Y. (1997). Üniversite öğrencilerinin uyum düzeylerinin incelenmesi: uzunlamasına bir çalışma. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 107-110.
- Alkan, M. (2007). *Duygudurum ve kaygı bozukluklarında panik-agorafobik spektrumun ve erişkin ayrılma kaygısının komorbiditesi ve etkileri*(Yayınlanmamış Doktora Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Ames, D. R., Rose, P.,& Anderson, P.C. (2006). The NPI-16 as a Short Measure of Narcissism, *Journal of Research in Personality* ,40, 440-450.
- Ang, R. P., & Raine, A. (2009). Reliability, validity and invariance of the narcissistic personality questionnaire for children-revised (NPQC-R). *J Psychopathol Behav Assess* (31), 143–151.
- Arı, R. (1989). *Üniversite öğrencilerinin baskın ben durumları ile bazı özlük niteliklerinin, ben durumlarına, atılganlık ve uyum düzeylerine etkisi*. Doktora Tezi, Ankara, Hacettepe üniversitesi, sosyal bilimler enstitüsü.
- Arslan, E. (2008). *Bağlanma stilleri açısından ergenlerde Erikson'un psikososyal gelişim dönemleri ve ego kimlik süreçlerinin incelenmesi* (Doktora tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Atay, S. (2009). Narsistik Kişilik Envanteri'nin Türkçe'ye Standardizasyonu. *Gazi University Journal of Economics & Administrative Sciences*, 11(1), 181-196.

- Atik, E.L. (2013). *Liseli ergenlerde bağlanma stilleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkide öz-yansıtma ve içgörünün rolü* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ayberk, A. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri ve Sosyal Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Muğla.
- Aycanoğlu, C. (2017). *Bağlanma tarzları ve internet bağımlılığının evlilik uyumuna etkisi*, (Doktora Tezi), Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Babahanoğlu, R. (2021). Gençlerin Bağlanma Stilleri ile Eş Seçimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Tıbbi Sosyal Hizmet Dergisi*, (17), 98-118.
- Balcı, A. (2010). *Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler* (8. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Bar-Haim, Y., Dan, O., Eshel, Y.,& Sagi-Schwartz, A. (2007). Predicting children's anxiety from early attachment relationships. *Journal of Anxiety Disorders*, 21 (1), 1061-1068.
- Bartholomew, K.,& Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A Test Of A Four-Category Model, *Journal Of Personality And Social Psychology*, Cilt 61, Sayı 2, Ss.226.
- Baumeister, R.F., &Vohs, K.D. (2001).*Narcissism as addiction to esteem*. Psychological Inquiry, 12.206-209.
- Bayat, S., & Şengül, N. K. (2009). Kişilik Bozuklukları. <http://bilka.org.tr> adresinden elde edildi.
- Besser, A.,& Priel, B. (2010) Grandiose narcissism versus vulnerable narcissism in threatening situations. *Journal of Social and Clinical Psychology*, 29(8):874-902.
- Besser, A., Zeigler, V.H., Pincus A.L.,& Neria, Y.(2013). *Pathological narcissism and acute anxiety symptoms after trauma: A study of israeli civilians exposed to war*.Psychiatry, 76(4), 381-397.

- Bifulco, A. (2006). Adult attachment style as mediator between childhood neglect/abuse and adult depression and anxiety. *Soc Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 41: 796-805.
- Bornstein, R. F. (1993). The dependent personality. *Guilford Press*.
- Bornstein, R. F. (2001). Dependent Personality. *The Disorders*. 169-176.
- Bosson, J., Lakey, C.E., Campbell, W.K., Zeigler-Hill, V., Jordan, C.H., & Kernis, M.H. (2008). Untangling the Links between narcissism and self-esteem: A Theoretical and Empirical Review. *Social and Personality Psychology Compass*, 1415-1439.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment And Loss*, Volume 2, Separation Anxiety And Anger, Basic Books, New York
- Bowlby, J. (1977). The making and breaking of affectional bonds: I Aetiology and psychopathology in the light of attachment theory. *British Journal of Psychiatry*, 130, 210– 210.
- Bursten, B. (1973). Some narcissistic personality types. *International Journal of Psychoanalysis*, 54:287-300.
- Campbell, W.K., Goodie, A.S., & Foster, J.D. (2004) Narcissism, confidence and risk attitude. *Journal of Behavioral Decision Making*, 17(4):297-311.
- Castonguay, L.G., & Oltmanns, T. F. (2013). Psychopathology: From science to clinical practice. New York: *The Guilford Press*.
- Ceritli, I. (2016). *Lise öğrencilerinde bağlanma stillerinin problemleri internet kullanımına etkisi* (Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi).
- Cihangiroğlu, N. (2012). Narsistik kişilik ile kuramsal bağlılık arasında bir ilişki var mıdır? *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 11(2), 119-126.
- Collins, N. L., & Read, S.J. (1990). Adult attachment, working models and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644-663.
- Crowell, J. A., & Treboux, D. (1995). A review of adult attachment measures: *Implications For Theory And Research, Social Development*, Cilt 4, Sayı 3, Ss. 294-327.

- Cyranowski, J. M., Shear, M. K., Rucci, P., Fagiolini, A., Frank, E., Grochocinski, V. J., & Cassano, G. (2002). Adult separation anxiety: psychometric properties of a new structured clinical interview. *Journal of psychiatric research*, 36(2), 77-86.
- Czarna, A.Z., Dufner, M., & Clifton, A.D. (2014). The effects of vulnerable and grandiose narcissism on liking based and dialiking based centrality in social network. *Journal of Research in Personality*, 50:42-45.
- Çakır, B. (2018). *Yetişkinlerde sosyal medya bağımlılığı, narsizm ve empati düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul.
- Çakmak, V. (2018). Online benlik sunumu ve narsizm arasındaki ilişki: üniversite öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Online Academic Journal of Information Technology*, 9(31), 137-152.
- Dağ, İ., & Gülüm, V. (2013). Yetişkin bağlanma örüntüleri ile psikopatoloji belirtileri arasındaki ilişkide bilişsel özelliklerin aracı rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 24(4): 240-7.
- Dallaire, D. H. ve Weinraub, M. (2005). Predicting children's separation anxiety at age 6: The contributions of infant-mother attachment security, maternal sensitivity, and maternal separation anxiety. *Attachment & Human Development*, 7 (4), 393-408
- Davison, G.C., & Neale, J.M. (2011). *Anormal psikolojisi*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınlar.
- Demir, D. S. (2019). *Yetişkinlerde bağlanma stilleri ile sürekli kaygı düzeyi ve sosyotropik-otonomik kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*, (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, Işık Üniversitesi.
- Demirel, K.M., & Sürsavur, L. (2021). İçsel çalışan modeller ve romantik ilişkilerde bağlanma. *In Congress Of Human Studies*, (Ss. 115).
- Dickinson, K.A., & Pincus A.L. (2003). Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *Journal of Personality Disorders*, 17(3):188-207.

- Diriöz, M. (2010). *Ayrılma kaygısı için yapılandırılmış klinik görüşme, çocukluk ve yetişkin ayrılma kaygısı ölçeklerinin geçerlilik ve güvenilirliği*(Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Diriöz, M., Alkin, T., Yemez, B., Onur, E., & Eminağaoğlu, P. N. (2012). Ayrılma anksiyetesi belirti envanteri ile yetişkin ayrılma anksiyetesi anketinin türkçe versiyonunun geçerlik ve güvenilirliği. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 23(2), 108-116.
- Doksat, M.K. (2008). *Kişilik bozuklukları*. Türkiye’de Sık Karşılaşılan Psikiyatrik Hastalıklar Sempozyumu. İstanbul (s.239-254).
- Eker, E. (2014). *Yeme bozukluğu hastalarının bağlanma paternlerinin depresyon ve intihar davranışı ile korelasyonu*, (Doktora Tezi), Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.
- Ekşi, F. (2012). *Narsist kişilik özelliklerinin internet bağımlılığı ve siber zorbalığı yordama düzeyinin yol analizi ile incelenmesi*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12(3), 1683-1706.
- Eldoğan, D. (2016). *Hangi narsizm? Büyükleme ve kırılma narsizmin karşılaştırılmasına ilişkin bir gözden geçirme*. Türk Psikoloji Yazıları, 19(37), 1-10.
- Elibol, Ş.,& Sevi Tok, E.S. (2019). Bağlanma Stilleri, Duygu Düzenleme, Reddedilme Duyarlılığı, Yakınlık. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 6(2), 128-147.
- Erdem, Ç. (2015). *Aile ve sosyal politikalar bakanlığı il müdürlüğü'ne müracaat eden eğitim düzeyi ve gelir seviyesi düşük bireylerde bağlanma stillerinin umutsuzluk düzeyleri ve stresle başa çıkma tarzları arasındaki ilişki* (Yüksek lisans tezi, Arel Üniversitesi).
- Erişti, A. (2010). *Bağlanma stilleri, kişilik özellikleri ve evlilik uyumu arasındaki ilişki*, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ege Üniversitesi.
- Erözkan, A. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve karar stratejileri. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(3): 60-74.
- Erzen, E. (2016). Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 17(3): 01-21.

- Evans, M., & Kelley, J. (2004). Effect of Family Structure on Life Satisfaction : Austrilian Evidence. *Social İndicators Research*, 69(3): 303-349.
- Evren, C. (1997) İzm'ler Dizisi: Narsisizm, BDS Yayınları, İstanbul.
- Farzianpour, F., Fouroshani, A.B., Beyzaiee, S., & Hosseini, S. (2012). Evaluation of self-esteem managers in clinical wards of hospitals affiliated to tehran University of medical sciences. *World Applied Sciences Journal*, 16:686-692.
- Fossati, A., Feeney J., Pincus, A., Borroni, S., & Maffei, C. (2014). The structure of pathological narcissism and its relationships with adult attachment styles: A study of Italian nonclinical and clinical adult participants. *Psychoanalytic Psychology*, 32(3), 403-431.
- Foster, J.D., & Trimm, R.F. (2008) On being eager and inhibited: narcissism and approach-avoidance motivation. *Society for Personality and Social Psychology*, 34(7):1004-1017.
- Freud, S. (2012). Narsizm üzerine ve schreber vakası. Çevirenler. Metis Yayınları, İstanbul.
- Fujimori, A., Hayashi, H., Fujiwara, Y., & Matsusaka, T. (2017). Influences of attachment style, family functions and gender differences on loneliness in japanese university students. *Psychology*, 8: 654-662.
- Gabbard, G.O. (1989). Two Subtypes of narcissistic personality disorder. *Bulletin of The Menninger Clinic*, 53: 527-532.
- Griffin, D. W., & Bartholomew, K. (1994). Models of the self and other: Fundamental dimensions underlying measures of adult attachment. *Journal of personality and social psychology*, 67(3), 430.
- Grijalva, E., Newman, D.A., Tay, L., Donnellan, M.B., Harms, P.D., Robins, R.W., & Yan, T. (2015). Gender differences in narcissism: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 141(2):261-274.
- Güler, K. (2015). *Beden İmajının Üniversite Öğrencilerinde Yaşam Doyumu ve Umutsuzluk Üzerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Güngör, İ.H., Ekşi, H., & Arıca, O.T. (2012). *Genç yetişkinlerde değer tercihlerinin narsistik kişilik özellikleri yordaması*. Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri, 12(2):1271-1290.
- Gürçam, Ç. (2017). *Yetişkinlerde bağlanma stilleri ile öfke denetimi ve yaşam doyumu arasındaki ilişki*(Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi.
- Gürkan, N. G. (2019). *Evli bireylerin bağlanma biçimleri ile çatışma çözüm stillerinin çift uyumlarını yordama gücü*, (Doktora Tezi), Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi.
- Hazan, C.,& Shaver, P. (1987). Romantic Love Conceptualized As An Attachment Process, *Journal Of Personality And Social Psychology*, Cilt 52, Ss.511– 524.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological inquiry*, 5(1), 1-22.
- İnan, E. (2015). Narsistik kişilik örgütlenmesinin bağlanma kuramı çerçevesinde ele alınması: Vaka örneği. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 2(1), 1-12.
- Kabakçı, E. (1997). *Üniversite öğrencilerinde sosyotropik/otonomik kişilik özellikleri, sosyotropik - otonomik yaşam olayları ve depresyonda belirti kümeleri*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kalsner, L.,& Pıstole, M.C. (2003). College Adjustment İn A Multiethnic Sample: Attachment, Separation-Individuation, And Ethnic Identity, *Journal Of College Student Development*, Cilt 44, Sayı 1, Ss.92-109.
- Karaaziz, M., & Erdem Atak, İ. (2013). *Narsisizm ve narsisizmle ilgili araştırmalar üzerine bir gözden geçirme*. Nesne, 1(2):44-59.
- Karasar, N. (2011). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karasar, B. (2014). Öğretmen adaylarının bağlanma stilleri ve sosyal kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 27-49.
- Kaya, N., Astı, T., Acaroğlu, R., Kaya, H., & Sendir, M. (2006). Hemşire Öğrencilerin Sosyotropik-Otonomik Kişilik Özellikleri ve İlişkili Faktörlerin İncelenmesi. C. Ü. *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*. Cilt. 10(3), ss.1-11. Erişim adresi: <https://www.researchgate.net/>

- Kernberg, O. F. (2012). Sınır durumlar ve patolojik narsisizm. (M. Atakay, Çev.). 3. Basım. İstanbul: *Metis Yayınları*
- Keskin, G. (2007). *Ergenlerin ruhsal durumları ve ebeveyn tutumları ile bağlanma stiller arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Kılıç, S. (2013). Örneklem Yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*.
- Kılıç, N., & Eryılmaz, A. (2019). Pozitif Psikoterapi Bağlamında Narsisistik Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi. *Arch Neuropsychiatry*, 56, 40-46.
- Koçak, R., & Karasu, H. (2016). Ergenlerde Özerkliğin Yordayıcısı Olarak Bağlanma Stilleri ve Proaktif Kişilik Yapılarının İncelenmesi. *Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 6 (1): 195-236.
- Kohut, H. (1977) *The restoration of the self*. International Universities Press, New York.
- Kohut, H. (2020) *Kendiliğin Çözümlemesi*, 5. Basım. Metis Yayıncılık, İstanbul.
- Köroğlu, E., & Bayraktar, S. (2012). *Kişilik Bozuklukları*. Ankara. HYB Yayıncılık.
- Kuyumcu, B. (2011). Evli kişilerde gestalt temas biçimleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 57-70.
- Küsgülü, Ü. (2014). Üniversite Öğrencilerinin Mutluluk, Umut ve Narsisizm Düzeylerinin İncelenmesi. *Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Tokat.
- Li, T., & Chan, D. K. S. (2012). How Anxious and Avoidant Attachment Affect Romantic Relationship Quality Differently: A Meta-analytic Review. *European Journal of Social Psychology*, 42(4), 406–419. doi:10.1002/ejsp.1842.
- Manicavasagar, V., & Silove, D. (1997). Is there an adult form of separation anxiety disorder? *A brief clinical report*. *Australasian Psychiatry*, 31(2): 299-303.
- Manicavasagar, V., Marnane, C., Pini, S., Abelli, M., Rees, S., Eapen, V., & Silove, D. (2010). Adult separation anxiety disorder: a disorder comes of age. *Current psychiatry reports*, 12(4): 290-297.

- Manicavasagar, V., Silove, D., Curtis, J., & Wagner, R. (2000). Continuities of separation anxiety from early life into adulthood. *Journal of anxiety disorders*, 14(1): 1-18.
- Manicavasagar, V., Silove, D., Wagner, R., & Drobny, J. (2003). A self-report questionnaire for measuring separation anxiety in adulthood. *Comprehensive Psychiatry*, 44(2), 146-153.
- McBride, C., Bacchioni, R., Bagby (2005). Gender differences in the manifestation of sociotropy and autonomy personality traits, *Journal of abnormal psychology*, 38(1), 129-136. Erişim adresi: <https://doi.org/10.1016/j.jpaid.2004.03.014>Get rights and content
- Miller, J.D., Dir, A., Gentile, B., Wilson, L., Pryor, L.R., & Campbell, W.K. (2010). Searching for a vulnerable dark triad: Comparing factor 2 psychopathy, vulnerable narcissism, and borderline personality disorder. *Journal of Personality*, 78, 1529–1564.
- Miller, J.D., & Maples, J. (2011). *Trait Personality Models of Narcissistic Personality Disorder, Grandiose Narcissism, and Vulnerable Narcissism. The Handbook of Narcissism and Narcissistic Personality Disorder: Theoretical Approaches, Empirical Findings, and Treatments* Hoboken, Wiley, NJ.
- Miller, J.D., Price, J., Gentile, B., Lynam, D.R., & Campbell, W.K. (2012). Grandiose and vulnerable narcissism from the perspective of the interpersonal circumplex. *Personality and Individual Differences*, 53:507-512.
- Morf C.C., & Rhodewalt, F. (2001). *Unraveling the Paradoxes of Narcissism: A Dynamic Self-Regulatory Processing Model*. *Psychological Inquiry*, 12(4):179-187.
- Muris, P., & Meesters, C. (2002). Attachment, behavioral inhibition, and anxiety disorders symptoms in normal adolescents. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 24 (2), 97-106.
- Okci, B. (2017). *Cinsel yönelimin bağlanma stilleri, cinsel doyum ve psikopatoloji yönünden değerlendirilmesi*(Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi.

- Onur, N. (2006). *Liseli ergenlerin bağlanma stilleri ve atılganlık düzeyleri arasındaki ilişki* (Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Özdemir, S. (2012). *Panik bozukluğu ve majör depresif bozuklukta bağlanma boyutlarının araştırılması*, İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi, (Uzmanlık Tezi), Malatya.
- Öztürk, M. (2004) *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları*, Feryal Matbaası, Ankara.
- Perls, F., Hefferline, G., & Goodman, P. (1951). *Gestalt therapy*. New York.
- Pinus, A.L., & Lukowitsky, M.R. (2010) Pathological Narcissism and Narcissistic Personality Disorder. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6:421-426.
- Polster, E., & Polster, M. (1974). *Gestalt therapy integrated: Contours of theory and practice* (Vol. 6). Vintage.
- Powers, S.I., Pietromonaco, P.R., Gunlicks, M., & Sayer, A. (2006). Dating Couples' Attachment Styles and Patterns of Cortisol Reactivity and Recovery in Response to a Relationship Conflict. *Journal of Personality and Social Psychology*, 90(4): 613.
- Rapier, M.L. (2005). *An interview study of narcissistic executives: Piercing The Corporate Veil of Narcissism In The Workplace*, Saybrook Graduate School and Research Center, Doctoral Thesis.
- Rozenblatt, S. (2002) *In Defence of Self: The relationship of Self- Esteem and Narcissim to Aggressive Behavior* Long Island University Psychology, Phd Thesis, USA.
- Sağkal, A. S., & Özdemir, Y. (2019). Need satisfaction, partner attachment, and romantic relationship quality: A Multiple Mediation Model. *Anadolu Journal Of Educational Sciences International*, 9 (1), 163-180.
- Sayar, K. (2013). *Terapi: Kültürel bir eleştiri* (4. Basım). İstanbul: Timaş.
- Seligman, L. D., & Wuyek, L. A. (2007). Correlates of separation anxiety symptoms among first-semester college students: An exploratory study. *The Journal of psychology*, 141(2), 135-145.

- Set, Z. (2020). The Mediating Role Of Narcissism, Vulnerable Narcissism And SelfCompassion İn The Relationship Between Attachment Dimensions And Psychopathology. *Anatolian Journal Of Psychiatry*, 21.
- Shear, K., Jin, R., Ruscio, A. M., Walters, E. E., & Kessler, R. C. (2006). Prevalence and correlates of estimated DSM-IV child and adult separation anxiety disorder in the National Comorbidity Survey Replication.
- Siegel, D. J. (1999). *The Developing Mind: Toward a Neurobiology of Interpersonal Experience*, New York, *Guilford Press*.
- Silove, D., Slade, T., Marnane, C., Wagner, R., Brooks, R., & Manicavasagar, V. (2007). Separation anxiety in adulthood: dimensional or categorical? *Comprehensive psychiatry*, 48(6): 546-553.
- Strickland, B. (2001). *The gale encyclopedia of psychology* (2. b.). United States of America: Gale Group.
- SUBAŞI, N. G., & KAZAN, H. (2020). Çocukluk dönemi bağlanma stillerinin yetişkin iletişimindeki etkisi. *Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 10(2), 147-162.
- Sumbas, E.,& Sezer, Ö. (2017). Ortaokul öğrencilerinde anne babaya bağlanmanın incelenmesi. *Ege Eğitim Dergisi*, 18(1), 288-310.
- Sümer, N. (2006). Yetişkin Bağlanma Ölçeklerinin Kategoriler ve Boyutlar Düzeyinde Karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21(57), 1-24.
- Sümer, S. (2017). *Romantik ilişkilerde bağlanma stilleri, romantik kıskançlık ve ilişki doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek lisans tezi, Hasan Kalyoncu Üniversitesi).
- Şengül, B.Z., Ünal, E., Akça, S., Canbolat F., Denizci, M., &Baştuğ, G. (2015). Validity and reliability study for the Turkish adaptation of the Hypersensitive Narcissism Scale (HSNS). *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 28(3):231-241.
- Tabachnick, B. G., Fidell, L. S., & Ullman, J. B. (2013). *Using multivariate statistics* (Vol. 6, pp. 497-516). Boston, MA: pearson.

- Tazegül, Ü. (2013). The determination of the relationship between levels of narcissism and motivational trends in the contact sports. *Journal of Human Sport and Exercise*, 8(3), 837-846.
- Turan Cebeci, S.C. (2009). *Tam aileye ve tek ebeveyne sahip ailelerden gelen 7-12 yaşları arasındaki çocukların bağlanma stilleri ve kaygı durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tüzün, O.,& Sayar, K. (2006). Bağlanma kuramı ve psikopatoloji, *Düşünen Adam*, Cilt 19, Sayı 1, Ss.24-39
- Twenge, J.M.,& Campbell, W.K. (2010).*Asrın vebası narsisizm illeti*. Kaknüs Yayınları, İstanbul.
- Uzun, K.B. (2017). *Bağlanma stilleri ile evlilikte ilişki istikrarı arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi), Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Wink, P. (1991) Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(4).
- Yaman, Y. (2019). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin umutsuzluk düzeyi ve benlik saygısı ile ilişkinin incelenmesi*(Yüksek Lisans Tezi), Biruni Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yazıcıoğlu, G. (2011). *Üniversite öğrencilerinin bağlanma stilleri ve stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişki:odtü örneği* (Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Yolalan, H. (2013). *Ergenlerde depresyon ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Zeigler-Hill, V., Chadha, S., &Osterman, L. (2008). Psychological defense and self-esteem instability: Is defense style associated with unstable self-esteem? *Journal of Research in Personality*, 42(2):348-364.

Ekler

EK-1 Aydınlatılmış Onam Formu

Değerli Katılımcı;

Bu çalışma, Doç.Dr. Ezgi ULU danışmanlığında Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programı öğrencisi Psk. Gamze Naz Küçükaslan tarafından yetişkinlerde ayrılık sonrası görülen ayrılma kaygısıyla narsisizm ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkisini araştırmak amacıyla yürütülen bir tez çalışmasıdır.

Bu araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına bağlıdır. Aşağıdaki onay kutucuğunu “onaylıyorum” şeklinde işaretlerseniz araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul etmiş sayılırsınız. Araştırma kapsamında kimlik bilgileri gibi özel bilgiler istenmemektedir. Bu çalışma süresince toplanan veriler yalnızca akademik araştırma amacı ile kullanılacaktır ve yalnızca ulusal/uluslararası akademik toplantılarda ve/veya yayınlarda sunulacaktır. Araştırmadan herhangi bir sebeple ayrılmak isterseniz, araştırma ekibi ile aşağıda yer alan bilgileri kullanarak iletişime geçebilirsiniz. Uygulama yaklaşık olarak 10-15 dakika sürmektedir. Çalışmaya katılmayı kabul edip, ölçek maddelerini doldurmaya başladıktan sonra herhangi bir nedenle ölçeği tamamlamak istemezseniz, ölçeği yarıda bırakıp süreci sonlandırabilirsiniz. Bu konu ile ilgili herhangi bir sorunuz ya da endişeniz olursa aşağıdaki iletişim bilgilerinden ulaşabilirsiniz.

İlginiz ve katılımınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarız.

Araştırma Ekibi:

Psk. Psk. Gamze Naz KÜÇÜKASLAN

e-posta:

Bu çalışmaya gönüllü olarak katılmayı kabul ediyorum.

Onaylıyorum ()

EK-2 Bilgilendirme Formu

Değerli Katılımcılar,

Yakın Doğu Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programında yürüteceğim tez çalışmam için araştırma yapmaktayım. Ölçeklerde ve bilgi formunda isminiz yazılmayacaktır ve verdiğiniz cevaplar gizli kalacaktır. Tamamen gönüllük esasına bağlı olacaktır. Araştırma sonuçları bireysel bilgi olarak değil, grup ortalaması olarak bilimsel raporda kullanılacaktır. Eğer çalışmayla ilgili bir şikayetiniz, görüşünüz veya sorunuz varsa bunu çalışmanın araştırmacısı Psk. Gamze Naz Küçükaslan'a iletebilirsiniz.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Psk. Gamze Naz KÜÇÜKASLAN

Yakın Doğu Üniversitesi, Klinik Psikoloji Bölümü

Lefkoşa

Mail: gamzekckaslann@gmail.com

EK-3 Sosyodemografik Bilgi Formu**Cinsiyetiniz**

Erkek Kadın

Yaşınız

18-24 25-31 32-38 39 ve üzeri

Eğitim Durumunuz

İlkokul Ortaokul Lise Ön Lisans Lisans ve Üzeri

Medeni Durumunuz

Bekar Evli

Gelir Durumunuz

Düşük Orta Yüksek

Anne Eğitim Durumunuz

İlkokul Ortaokul Lise Ön Lisans Lisans ve Üzeri

Baba Eğitim Durumunuz

İlkokul Ortaokul Lise Ön Lisans Lisans ve Üzeri

EK-4

**YETİŞKİN AYRILMA
ANKSİYETESİ ANKETİ**

Aşağıdaki sorular bir yetişkin (18 yaş üzeri) olarak yaşamış olabileceğiniz bazı belirtilere yöneliktir. Lütfen bu belirtileri yaşıyıp yaşamadığınıza göre sorunun karşısındaki uygun yeri işaretleyiniz.

Lütfen tüm soruları yanıtlayınız.

	Çok Sıklıkla	Sıklıkla	Nadiren	Hiç
1- Size yakın olan kişilerle birlikte evinizdeyken kendinizi daha güvende hissettiniz mi?				
2- Evinizden saatlerce uzak kalmakta zorluk çektiniz mi?				
3- Çantanızda veya cüzdanınızda size güven ya da huzur veren bir şeyler taşır mısınız?				

EK-5 Narsisistik Kişilik Envanteri

Yönerge: Aşağıdaki her bir tutum çifti içinden, lütfen size en uygun olanı belirtiniz.

1	1	İnsanlar bana iltifat ettiklerinde bazen utanırım.
	2	İyi biri olduğumu biliyorum çünkü insanlar genelde böyle söyler.
2		Kalabalık içinde herkesten biri olmayı tercih ederim.
		İlgi merkezi olmayı severim.
3		Pek çok insandan ne daha iyi ne de daha kötüyüm.
		Özel biri olduğumu düşünüyorum.

EK-6 Üç Boyutlu Bağlanma Stilleri Ölçeği

ÜÇ BOYUTLU BAĞLANMA STİLLERİ ÖLÇEĞİ

	Kesimlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesimlikle Katılıyorum
1 Karşımdaki insanlar benim kadar değerli değiller.	☐	☐	☐	☐	☐
2 Birisiyle çok fazla samimi olduğumda sorun çıkabileceğinden kaygılanıyorum.	☐	☐	☐	☐	☐
3 Karar alırken kimseyi önemsemem.	☐	☐	☐	☐	☐

Ölçek İzinleri

evren erzen 16:02

alıcı: ben ▾

Merhabalar

Ölçeği çalışmanızda kullanmanızdan memnuniyet duyarım. Ölçekle ilgili psikometrik özellikler makalede yer alıyor. Ölçek maddeleri ise makalenin sonunda bulunuyor. Ayrıca yardımcı olabileceğim bir konu olursa bana ulaşabilirsiniz.

Çalışmalarınızda başarılar diliyorum.

İyi çalışmalar

Dr. Evren ERZEN

Ölçekte her bir bireyin bağlanma stilini ayrı ayrı belirlemeyi amaçlıyorsanız bir bireyin sahip olduğu en yüksek bağlanma stili puanını belirliyorsunuz ve o kişi hangi bağlanma stilinden en yüksek puanı aldıysa o bağlanma stiline sahip olarak kabul ediliyor. Eğer bireyin bağlanma stiliyle sürekli verileri analize sokacaksanız her bir bağlanma stilinin toplam puanını almanız yeterli olacaktır. Burada dikkat edilecek tek nokta tüm bağlanma stillerinin ayrı ayrı toplam puanlarının alınmasıdır. Üç stili de toplayıp tek bir puan elde edilmesi mümkün değil. Çünkü boyutlardan ikisi negatif birisi pozitif.

Windows için [Posta](#) ile gönderildi

> 14:22 balar ben Psikolog Gamze Naz
 KAYNAK:Kaslan, Yakın Doğu
 < > Üniversitesinde
 < > Klinik Psikolojî alanında yüksek lisans

yapıyorum açtiler romantik
 > ilişkilerde
 > ayrılık sonrası gârlen ayrılma
 kaygısıyla narsizm ve bağımlı
 > kişilik
 > bozukluğu çtiler çtiler çtiler çtiler çtiler bağılanma
 stilleri ile ilgili isimli tez
 > konum için
 > Yetkin Ayrılık Anksiyetesi -İşinizi
 kullanabilmek için izin
 > istiyorum.
 > İmdiden ilgilendiğiniz için teşekkürler.
 >
 > Saygılarımla.

tabiki kullanabilirsiniz kolay gelsin psk meliha diriöz
 >

 Bu e-posta mesajı ve ekinde bulunabilecek dosyalar
 yalnız mesajın alıcı hanesinde kayıtlı kullanıcı(lar)
 içindir. Mesajın alıcısı değilseniz, lütfen hemen
 göndericiyi uyarınız. Mesajı dağıtmayınız,
 kopyalamayınız, içeriğini açıklamayınız ve çıktı
 almaksızın siliniz. Bu mesajda kayıtlı görüş ve
 düşünceler hiçbir şekilde Dokuz Eylül
 Üniversitesi'ne (DEÜ) atfedilemeyeceği gibi,
 kurumumuz açısından bağlayıcı da değildir. Virüs ve
 kötü amaçlı yazılımların bu mesajda yerleşmesinin
 engellenmesi amacıyla gerekli tüm önlemler alınmış
 olsa da, bu mesajın sisteminizde yaratabileceği
 kayıp ve zararlardan dolayı kurumumuz hukuken
 sorumluluk kabul etmez. DEÜ'nin yüksek öğretim
 alanında yürüttüğü faaliyetlere ilişkin bilgi almak için
 internet sitemizi (www.deu.edu.tr) ziyaret
 edebilirsiniz.

gizem.vural@cbiko.gov.tr

Doç. Dr. Salim ATAY' ın bilgisi dahilinde de bu maili tarafınıza iletiyorum. Akademik çalışmalarınızda faydalanmak üzere, Narsistik Kişilik Envanterini referans göstererek kullanmanız tarafımızca uygun görülmektedir. Kitabın şu anda piyasada satışta olmaması nedeniyle, adres bilgilerinizi iletmeniz halinde tarafınıza kargo ile kitabı gönderebiliriz.

Kolaylıklar dilerim.

Öz Geçmiş

Gamze Naz KÜÇÜKASLAN, 7 Mayıs 1997 tarihinde Ankara'da doğmuştur. Lise eğitimini ise Yakın Doğu Kolejinde tamamlamıştır. 2021 yılında Yakın Doğu Üniversitesinde lisans eğitimini tamamladıktan sonra aynı yılın güz döneminde Yakın Doğu Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans eğitim sürecine başlamıştır. Lisans ve yüksek lisans eğitim dönemlerinde staj programlarını Girne Akçiçek Devlet Hastanesi ve Bursa Dörtçelik Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde tamamlamıştır. Eğitim sürecimde Bilişsel Davranışçı Terapi Derneği eğitimi, Kısa Süreli Çözüm Odaklı Terapi eğitimi, Şema Terpisi, EMDR temel düzey eğitimi, Oyun ve Masal terapisi eğitimi, Bağımlılık Psikolojisi eğitimi, Hamilelik Psikolojisi eğitimi gibi eğitimler almıştır. Lisans dahil olmak üzere birçok yerde mesleğiyle alakalı bilgiler edinebilmek adına hem gönüllü hem de çalışan olarak yer almıştır. 2022 Ağustos yılından itibaren Rehber Klinik'te Çift, Ergen, Aile ve Yetişkin alanlarında çalışmaktadır.

İntihal Rapor Oranı

GAMZE KÜÇÜKASLAN TEZ

ORJİNALLİK RAPORU

% 15	% 14	% 2	% 6
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	docs.neu.edu.tr İnternet Kaynağı	% 7
2	Submitted to Istanbul Gelisim University Öğrenci Ödevi	% 1
3	Submitted to Istanbul Aydin University Öğrenci Ödevi	% 1
4	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	% 1
5	acikerisim.sakarya.edu.tr İnternet Kaynağı	% 1
6	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
7	www.researchgate.net İnternet Kaynağı	<% 1
8	cizgikitabevi.com İnternet Kaynağı	<% 1
9	dspace.gazi.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1

10	Submitted to Uludag University Öğrenci Ödevi	<% 1
11	abis-files.istanbul.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
12	Submitted to (school name not available) Öğrenci Ödevi	<% 1
13	Submitted to Cyprus International University Öğrenci Ödevi	<% 1
14	Submitted to Galatasaray University Öğrenci Ödevi	<% 1
15	Submitted to Ataturk Universitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
16	Submitted to Istanbul Medeniyet Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
17	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	<% 1
18	5dok.org İnternet Kaynağı	<% 1
19	Submitted to Hasan Kalyoncu Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
20	acikerisim.pau.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
21	sobibder.org İnternet Kaynağı	<% 1

22	Submitted to European University of Lefke Öğrenci Ödevi	<% 1
23	dspace.kocaeli.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
24	Submitted to Eastern Mediterranean University Öğrenci Ödevi	<% 1
25	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	<% 1
26	pure.manchester.ac.uk İnternet Kaynağı	<% 1
27	earsiv.anadolu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
28	konuralptipdergi.duzce.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
29	www.sporbilim.com İnternet Kaynağı	<% 1
30	doaj.org İnternet Kaynağı	<% 1
31	www.hulyamacit.com İnternet Kaynağı	<% 1
32	753d5f54-1e4f-437a-9e75-f5baa8a89b3f.filesusr.com İnternet Kaynağı	<% 1

Windows'u Etkinleştir
Windows'u etkinleştirmek için Ayar

33	dspace.yildiz.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
34	journals.iku.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
35	openaccess.ahievran.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
36	utek2019.com İnternet Kaynağı	<% 1
37	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<% 1
38	www.slideshare.net İnternet Kaynağı	<% 1
39	www.ulusaltezmerkezi.net İnternet Kaynağı	<% 1
40	KARAKUŞ, Özlem. "Ergenlerde bağlanma stilleri ve yalnızlık arasındaki ilişki", Hacettepe Üniv. İkt. İd. Bil. Fak., 2012. Yayın	<% 1
41	OTACIOĞLU GÜRŞEN, Sena. "Müzik Öğretmenlerinin Sosyotropik ve Otonomik Kişilik Özellikleri ile Depresyon Düzeyleri Üzerine İlişkisel Bir Araştırma", Osmangazi Üniversitesi, 2008. Yayın	<% 1

Etik Kurul Onayı

BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

03.07.2023

Sayın Gamze Naz Küçükaslan

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'na yapmış olduğunuz YDÜ/SB/2022/1389 proje numaralı ve "Yetişkinlerde ayrılık sonrası görülen ayrılma kaygısıyla narsisizm ve bağlanma stilleri arasındaki ilişki" başlıklı proje önerisi kurulumuzca değerlendirilmiş olup, etik olarak uygun bulunmuştur. Bu yazı ile birlikte, başvuru formunuzda belirttiğiniz bilgilerin dışına çıkmamak suretiyle araştırmaya başlayabilirsiniz

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'A. KIRAZ'.

Prof. Dr. Aşkın KIRAZ

Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu Koordinatörü